

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winsttoegmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

KANTTEKENINGEN BIJ EEN NIEUW BELGISCH ARREST OVER DE TERRITORIALITEITSREGEL IN MERKENZAKEN

1. Een Franse fabrikant van soepen in blik zit geplaagd met een hinderlijke voorraad van in ongunstige omstandigheden opgeslagen en daardoor voor de menselijke consumptie riskant geworden waar. Hij staat ze gratis af aan een handelaar onder geschreven beding van kosteloos wegnemen en bestemmen als veevoeder. Door de schuld van een derde verkrijger komt het goedje echter in handen van voortverkopers te Gent, die trachten een goede slag te slaan door de blikken gewoon aan de kleinhandel in eetwaren te leveren. Dit blijkt echter een misrekening te zijn want de waar wordt prompt in beslag genomen door het Parket op vordering van een Belgische zustermaatschappij van de Franse fabrikant. De klacht maakt gewag van merkinbreuk. Het op de blikken afgebeelde kenteken, dat in Frankrijk aan de eerstgenoemde fabrikant toebehoort, is nl. in België eigendom van de zustermaatschappij, die het aldaar gebruikt voor het onderscheiden van haar (uit Nederland afkomstige) droge soepen in zakjes. Steunend op het feit dat de merkelexclusiviteit geldt voor alle « soortgelijke » waren wil de Belgische eigenares van het kenteken de derde importeur en verspreiders zien straffen voor hun gebruik van een merk, dat in ons land enkel langs eiseres betrokken soepen mag dekken.

2. De lezer zal het onderliggende probleem al hebben herkend.

De exclusiviteit op een merk steunt in ieder daartoe afzonderlijk of in groep met anderen (zoals de Benelux bv.) georganiseerd land telkens op een lokale bekrachtiging door het nationale rechtstelsel. Daardoor bestaan er, merkenrechtelijk gezien, op een internationaal verspreid merktteken, ook al zou dit overal aan dezelfde eigenaar toebehoren, toch steeds zoveel afzonderlijke rechten als er wetgevingen bij betrokken zijn. Gevolg hiervan is dat, behoudens andersluidende beslissing van de nationale overheid, een niet door de plaatselijke merkeigenaar verrichte of toegelaten invoer van elders onder het merktteken verspreide identieke of soortgelijke waren vanaf de grensoverschrijding principieel merkinbreuk uitmaakt (Territorialiteitsregel).

3. Voor zover het kenteken in ieder van de betrokken rechtsgebieden aan een afzonderlijke en van alle anderen

totaal losstaande merkeigenaar toebehoort wordt de grenssluiting overal aanvaard. De bevoegdheid op dit stuk van de enige eigenaar van een stel nationale merkenrechten op een zelfde kenteken evenals deze van meerdere eigenaars van een zelfde merk, die juridisch zelfstandig maar economisch verbonden blijken, worden daarentegen niet in alle landen in dezelfde mate erkend ⁽¹⁾.

Wat meer in het bijzonder België betreft, daar was het Hof van Cassatie niet bereid strafbare merkmaking te zien in de import door derden van waren, welke in het andere land door de Belgische merkeigenaar zelf van het hem in beide landen toebehorende kenteken was voorzien (Cass. 23 mei 1945, Pas. 1945, I, 168). De uitspraak hield echter geen veroordeling in van de opinie dat er, ongeacht het al dan niet bestaan van economische verwantschap tussen de betrokkenen, wel degelijk merkinbreuk zou geweest zijn indien het kenteken in elk der twee landen aan een juridisch onderscheiden titularis zou hebben toebehoord ⁽²⁾.

Het is deze laatste opvatting welke door de strafrechtelijke veroordeling van een derde importeur kracht wordt bijgezet in het bliksoep-arrest *Beroep Gent 5 juni 1970* waarvan het Rechtskundig Weekblad (zie kol. 761) thans de tekst publiceert.

4. Alhoewel nog gevelde tijdens de laatste levensdagen van de sinds 1 januari 1971 grotendeels afgeschafte Wet op de Fabrieks- of Handelsmerken van 1 april 1879 blijft het bliksoep-arrest niettemin actueel.

Op het juridisch vlak vooreerst.

Men mag nl. niet uit het oog verliezen dat het taegepaste strafartikel 8 van de oude wet ook in het Beneluxstelsel van kracht blijft (art. 3 der Belgische goedkeuringswet van 30 juni 1969).

Bovendien is er de omstandigheid dat de voorrechten van de merktitularis thans door art. 13 onder A van de Eenvormige Beneluxwet op de Warenmerken (BMW) omschreven worden in bewoordingen, die voldoende ver reiken om de uitspraak van het Gentse Hof, mits transpositie van het Belgische territoriale vlak naar dit van de Benelux, te blijven wettigen. Alleen immers de merkhouders die — anders dan de eiseres in het bliksoepgeval —

de betrokken waar zelf in het verkeer bracht of door zijn licentiehouder liet verspreiden wordt het vermogen ontzegd zich tegen het gebruik van het in omloop gebrachte kenteken door derden, zoals bv. importeurs in de Benelux, te verzetten. En dan geldt die beperking niet eens waar de toestand van de waren op een bepaald ogenblik zou zijn gewijzigd.

Economische bindingen tussen onderscheiden eigenaars van hetzelfde merkteken binnen en buiten de Benelux komen bij het toepassen van art. 13 BMW niet in aanmerking. Een wettelijk verbod van merkenrechtelijke marktsplitsing tussen sommige economisch verbonden merkthitularissen treft men weliswaar aan in art. 33 BMW. Deze bepaling, die alleen het goederenverkeer tussen Benelux-landen onderling betreft, kan echter in de hier beschouwde hypothese van een invoer van uit de buitenwereld naar de Benelux onbesproken blijven.

5. Bekijken wij nu meer in detail de feiten van het bliksoep-geval, dan blijken ook daar gegevens van blijvende waarde voorhanden.

Wij beleven een tijd waarin het ideaal van een eengeemaakte Euromarkt er sommigen toe brengt de territorialiteitsregel van het merkenrecht met een kordaat europeesrechtelijke pennetrek omzeggens geheel door te halen ⁽³⁾. Uitzonderden willen zij enkel nog de hypothese waarin van elkaar totaal los zijnde en blijvende merkeigenaars in verschillende landen toevallig een zelfde of een gelijkaardig kenteken voor hun waren uitdenken. Alleen dan immers zou het openen van de grenzen voor gelijk gemerkte waren van verschillende herkomst een alleszins te weren gevaar van misleiding voor het publiek inhouden. In de andere gevallen en met name in de veronderstelling van zustermaatschappijen met over verschillende landen gesplitste merkeigendom, zouden de kopers altijd in wezen de zaak krijgen die zij zoeken, nl. een produkt van een gegeven, min of meer doorgedreven economische eenheid.

Het besproken arrest toont aan hoe gevaarlijk het is op het terrein van de handel met zijn oneindig gevarieerde én vaak verrassende situaties te streven naar dergelijke hakmesoplossing. Zij houdt immers in dat de Belgische merkeigenares te Gent het enige wapen uit de hand zou zijn genomen dat haar toeliet *met zekerheid* en *tijdig* de bevolking te vrijwaren voor het verspreiden van ongeschikte eetwaren. Alleen de (in het bestreden stelsel lamgelegde) vordering uit merkinbreuk door grensoverschrijding verschafte immers de zekerheid dat de onmiddellijk in beslag genomen koopwaar nooit meer vrij kon komen, zelfs niet in de veronderstelling van een falen van het Openbaar Ministerie bij de overige telasteleggingen ⁽⁴⁾.

De les, die hieruit te halen valt is duidelijk. Het algemeen welzijn is niet gediend met een in abstracto doorgevoerd afschaffen van de territorialiteitsregel in merkenzaken. Wat tegengegaan moet worden is zijn eventueel misbruik maar dit is dan een in ieder specifiek geval te beoordelen aangelegenheid. In casu was de rechtmatigheid van het beroep der Belgische merkeigenares op de regel zo in het oog springend dat de beklagden, die zich nochtans hardnekkig verweerden, het niet eens gewaagd hebben het europeesrechtelijk argument uit te spelen. Er zijn ogenblikken waarop eenieder aanvoelt dat bepaalde stellingen al te tergend zijn en de rechter slechts kunnen ontstemmen.

6. In hoeverre passen dergelijke overwegingen nu echter in het raam der jurisprudentie van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen?

Op het huidige ogenblik loopt het antwoord op deze vraag groot gevaar vertoebeld te worden door de vloed van literatuur rondom het SIRENA-arrest van 18 februari

1971. Wij zouden daarom de bespreking van dit beruchte precedent even willen uitstellen om eerst aandacht te vragen voor een nog meer recente uitspraak van 8 juni 1971 inzake Deutsche Grammophon. Wat ons daar geleerd wordt zal ons inderdaad toelaten de vroegere uitlatingen van het Hof minder extremistisch op te vatten dan de eerste SIRENA-commentatoren, die de jongste beslissing nog niet voor zich hadden liggen.

7. Het geval was eenvoudig. Duitsland kent een als nevenrecht bij de auteurswetgeving gegroeid maar niet-temin tot de industriële eigendom behorend alleenrecht toe aan de fabrikanten van grammofoonplaten ⁽⁵⁾. In de overtuiging dat dit recht ook de voordelen van de territorialiteitsregel omvat kwam de maatschappij Deutsche Grammophon G.m.b.H. ertoe zich te verzetten tegen een door haar niet toegelaten wederimport door derden naar de Bondsrepubliek van platen, die zij in Frankrijk door haar dochtermaatschappij Polydor S.A. had laten verkopen. Vandaar een prejudiciële vraag van de aangesproken Duitse rechter, die wenste te weten in hoeverre een eventueel naar zijn nationaal recht aanvaardbare grenssluiting nog verenigbaar zou zijn met de Europese mededingingsregels.

Het Hof verklaart onder 1 van zijn dispositief voor recht: « Het is in strijd met de regelen inzake het vrije verkeer van goederen binnen de gemeenschappelijke markt, wanneer een fabrikant van dragers voor het weergeven van geluid zijn op de wettelijke regelingen van een Lid-Staat berustend uitsluitend recht tot verbreiding van de beschermde voortbrengselen uitoefent om de verhandeling in die Staat van door hemzelf of met zijn toestemming in een andere Lid-Staat afgezette produkten te verbieden, *alleen* omdat bedoelde verbreiding niet op het grondgebied van eerstgenoemde Lid-Staat heeft plaatsgevonden. »

8. Wij onderstrepen in dit citaat het woordje « alleen » (in de franse versie: « *au seul motif que* »). Voor ons vraagstuk brengt het een oplossing zo eenvoudig als deze van het beroemde ei van Columbus. Wat heeft het EEG-Verdrag voor nieuws inzake industriële eigendom gebracht? Dat, wanneer het om belemmering van de handel tussen Lid-Staten gaat, het niet meer zoals vroeger volstaat « alleen » te wijzen op het vervuld zijn der nationale voorwaarden voor de werking van het exclusieve recht (in casu: gewag te maken van het in omloop brengen van de betrokken waar uitsluitend voor het buitenland). Het is voortaan uit met het wettelijk vermoeden dat er dan meteen voldaan is aan het algemene vereiste van het bestaan van een rechtmatig belang bij de gevorderde grenssluiting. Men zal de aanwezigheid van zulk belang nu telkens in concreto moeten aantonen. Buiten en boven het voldoen aan de gehandhaafde nationale vereisten zal de exploitant van het exclusieve recht gewag moeten maken van andere interessen dan « *alleen* » maar zijn individueel profiteren van de internationale handelsbelemmering.

Toegepast op dit andere verschijnsel van industriële eigendom dat het recht op een merk is, houdt deze uitspraak het europeesrechtelijke *fiat* in voor bv. het Belgische bliksoep-arrest. Het onmiskenbaar aanwezige belang der volksgezondheid volstond daar om de Belgische merkeigenaar het genot van de territorialiteitsregel te verzekeren.

9. Het bovenstaande is niet gebouwd op het losse zand van een toevallig woordje uit de Luxemburgse pen. Dat het Hof an de term « alleen » een wezenlijke rol heeft willen toevertrouwen blijkt inderdaad uit het herhaald gebruik van dezelfde formule in de consideransen.

Evenmin kan tegen de voorgestelde uitlegging worden ingebracht dat zij een gewaagde sprong zou uitmaken van het nevenrecht der Duitse grammofoonplatenfabrikanten naar het terrein der merkenrechten. Het arrest stelt inderdaad zijn uitspraak in het teken van een algemene leer over « industriële en commerciële eigendom ».

Maar laten wij het Hof zelf daarover aan het woord. Na er op gewezen te hebben dat het probleem van de territorialiteitsregel niet alleen in de hypothese van ondernemersafspraken (considerans VI) maar ook in de veronderstelling van een niet met anderen overlegd gebruik van het exclusieve recht rijst (considerans VII tot IX) vervolgt het arrest :

« (X) dat derhalve in het licht van deze regelen, met name van de artikelen 36, 85 en 86, moet worden beoordeeld in hoeverre de uitoefening van een aan het auteursrecht verwant nationaal industrieel eigendomsrecht de verhandeling van uit een andere Lid-Staat herkomstige voortbrengselen kan verhinderen ;

(XI) Overwegende dat artikel 36, met betrekking tot de aldaar geoorloofd verklaarde verboden of beperkingen van het vrije verkeer van goederen, onder meer naar de industriële en commerciële eigendom verwijst ;

dat, wanneer men aanneemt dat deze bepalingen een aan het auteursrecht verwant recht kunnen betreffen ⁽⁶⁾, uit dit artikel nochtans blijkt dat het Verdrag weliswaar aan het bestaan der in de wettelijke regeling van een Lid-Staat op het stuk van de industriële en commerciële eigendom erkende rechten geen afbreuk doet, doch dat de uitoefening dier rechten onder de verboden van het Verdrag kan vallen ;

dat artikel 36 weliswaar verboden of beperkingen van het vrije verkeer van goederen toestaat die uit hoofde van bescherming van de industriële of commerciële eigendom gerechtvaardigd zijn, doch inbreuken op beoogde vrijheid slechts gedooft voorzover die hun rechtvaardiging vinden in het waarborgen van de rechten welke het specifieke voorwerp van deze eigendom vormen ⁽⁷⁾ ;

(XII) Overwegende dat wanneer een aan het auteursrecht verwant recht wordt ingeroepen ten einde het verhandelen in een Lid-Staat te verbieden van voortbrengselen welke door — of met toestemming van — de rechthebbende op het grondgebied van een andere Lid-Staat zijn verbreid, en wel zulks *alleen* omdat deze verbreiding niet op het nationaal grondgebied heeft plaatsgevonden, zodanig verbod, dat een bekrachtiging van het isolement der nationale markten inhoudt, afstuit op het wezenlijk doel van het Verdrag, namelijk de versmelting der nationale markten tot één enkele markt ;

dat dit doel niet kan worden bereikt, wanneer de ondernemingen der Lid-Staten aan de onderscheiden rechtstelsels dier staten de mogelijkheid ontnemen de markt op te delen en te komen tot willekeurige discriminatie of verkapt beperking van de handel tussen de Lid-Staten ;

(XIII) dat het dan ook trijdig ware met de regelen inzake het vrije verkeer van goederen binnen de gemeenschappelijke markt, indien een fabrikant van dragers als voormeld, zijn op de wettelijke regeling van een Lid-Staat berustend uitsluitend recht de beschermde voortbrengselen te verbreiden zou kunnen uitoefenen om de verhandeling in die Staat van produkten welke door hemzelf of met zijn toestemming in een andere Lid-Staat zijn verkocht, te verbieden, *alleen* omdat bedoelde verbreiding niet op het grondgebied van die Lid-Staat heeft plaatsgevonden. »

10. Men krijgt aldus zicht op een samenhangend stelsel.

Uitgangspunt is het onderscheid tussen toegelaten gebruik en verboden misbruik van industriële eigendom als

hinderpaal voor het ruilverkeer tussen Lid-Staten. In de zaak *Grundig-Consten* (Jur. XII, p. 519-520) werd dit nog afgeschilderd als een toepassing, buiten de teksten om, van het elementaire rechtsbeginsel dat antinomie tussen breed gestelde alleenrechten (art. 222 EEGV.) en algemeen geformuleerde reglementeringen (zoals de art. 85-86 EEGV.) leiden moet tot een verzoening van beide. Sedert het arrest *Parke-Davis* (Jur. XIV, p. 106-107) en de straks nog te bespreken *Sirena*-beslissing wordt het onderscheid echter steeds meer formeel gesteund op art. 36 EEGV. ⁽⁸⁾. Thans is dit uitgelopen op een verdere bepaling van wat hier onder « misbruik » moet worden verstaan. Liever dan zich op dit stuk blindelings te binden aan abstracte afbakeningen heeft het Hof de meer soepele weg verkozen van een in ieder specifiek geval en zonder apriorismen door te voeren afweging van alle betrokken openbare en private belangen. Daarbij kan het individueel baat hebben van de exploitant van industriële eigendom bij het doorvoeren van een grenssluiting niet meer « alleen » doorwegen. Staan er geen andere belangen op het spel dan gaat het enkel om de handelsbelemmering zonder meer en deze mag overeenkomstig de eindzin van art. 36 EEGV. niet meer « willekeurig » worden nagestreefd.

11. In het licht van het arrest *Deutsche Grammophon* zal het nu veel gemakkelijker worden klaar te zien in de *Sirena*-uitspraak ⁽¹⁾ waarvan o.i. minder de grond dan wel de vorm te wensen overlaat.

Het gaat hier om het recht van een merkeigenaar, tevens fabrikant, die het merk destijds aankocht voor het land zijner vestiging, zich voortaan te verzetten tegen de invoer van waren elders onder hetzelfde kenteken vervaardigd en verspreid door toedoen van zijn rechtssvoorganger. Het Hof verklaart deswege :

« 1° a) Indien met een beroep op het merkrecht de invoer wordt verhinderd van uit verschillende Lid-Staten afkomstige produkten welke hetzelfde merk dragen, dan is art. 85 van het Verdrag van toepassing wanneer de merkgerechtigden dat merk, of het recht op gebruik daarvan, hebben verkregen ingevolge hetzij tussen henzelf, hetzij met derden gesloten overeenkomsten.

1° b) Wanneer bovengenoemde overeenkomsten vóór de inwerkingtreding van het Verdrag tot stand kwamen is het nodig — en voldoende — dat zij hun werking nog na bedoeld tijdstip uitoefenen ».

12. Uit dit dispositief willen sommigen een voor de territorialiteitsregel in merkenzaken uiterst ongunstige conclusie trekken. Niet alleen het minste samengaan dat tussen de wederzijdse merkeigenaars onderling of langs hun rechtssvoorgangers om in verband met het merk te bespeuren valt, maar zelfs de loutere aankoop, jaren terug, van het kenteken door een fabrikant, die daarna met zijn voorganger geen enkel contact meer behield, zou volstaan om de door het nationale recht toegezegde vorderingen uit merkinbreuk door grensoverschrijding wederzijds uit te schakelen ⁽¹⁰⁾. Ware dit werkelijk de leer van het Hof, dan zou zulke jurisprudentie tot een ongehoorde weigering leiden van de overheid om het koperspubliek afdoend te beschermen tegen een misleidend voorkomen op de markt van concurrerende produkten onder identiek hetzelfde kenteken. Dit geeft dermate aanstoot aan al wie nog iets voor handelsmoraliteit voelt dat zelfs schrijvers, die doorgaans bereid zijn het neerhalen van de landsgrenzen vóór alles te laten gaan, hun afkeuring niet onder stoelen of banken steken ⁽¹¹⁾.

13. Wie het *Deutsche Grammophon*-arrest voor ogen heeft zal echter helemaal anders reageren vooral wanneer hij let op de omstandigheid dat het verwijt van een

onbezonnen openstellen van de grenzen voor werkelijke namaak slechts dan het Hof kan treffen indien men aanneemt dat het Sirena-dispositief uitgesproken werd als een los van zijn kontekst te begrijpen norm. Dergelijke veronderstelling nu is helemaal niet noodzakelijk en zelfs niet eens aangewezen. Men merkt dit bv. aan de onder 1 a) gebezigde uitdrukking «gesloten overeenkomsten». Wil men niet op een onaanvaardbare tegenspraak van het Hof met zichzelf uitkomen, dan kan men die termen niet opvatten zoals zij daar geschreven staan. Bedoeld kunnen slechts zijn een zeer speciale categorie contracten, zijnde de in de voorgaande consideransen 9 en 10 duidelijk als «ondernemersafspraken aangaande het gebruik van nationale rechten» omschreven *ententes*. Dit voert ons heel wat verder dan loutere «overeenkomsten» van bv. merkoverdracht zonder duurzame verstandhouding. Maar dan wordt ook veel afgenomen van het explosieve, dat sommigen in het ten onrechte uit zijn kontekst gerukte dispositief willen vinden.

Hieruit valt te besluiten dat de consideransen van het Sirena-arrest niet alleen als beweegredenen maar kortweg als onafscheidbare bestanddelen van een minder gelukkig geformuleerd dispositief te hanteren zijn. Vandaar de noodzaak o.a. ook aandacht te schenken aan de laatste alinea van motief 9. Daar eist het Hof voor merkenzaken een beoordeling van de situatie «in elk afzonderlijk geval». Bovendien wordt in de tweede alinea van motief 10 enkel van leer getrokken tegen het oprichten van «on-doordringbare» afscheidingen tussen de Lid-Staten, wat kennelijk de mogelijkheid openlaat voor occasionele, niet als een misbruik⁽¹²⁾ voorkomende toepassingen van de territorialiteitsregel.

Deze gegevens beletten in het dispositief onder 1 a) een globale en aprioristische beperking te lezen van alle uit overeenkomsten verworven merkrechten. Een bijzonder licht wordt nu geworpen op de precisering welke aldaar voorkomt in de termen: «Indien met een beroep op het merkrecht...». Hier voelt men zich gerechtigd een variëteit te zien van wat het arrest Deutsche Grammophon enkele maanden later in beter gekozen bewoordingen zal omschrijven als een beroep, dat «alleen» wordt gedaan op het verwezenlijkt zijn der nationale voorwaarden om van de industriële eigendom, territorialiteitsregel inclusief, te kunnen genieten (zie hoger randnr. 8).

14. Het is dus zeer zeker mogelijk het Sirena-arrest een zin te geven, die er geen aanstootwekkende vrijbrief voor onmiskenbaar bedrieglijke merkimporten van maakt maar integendeel een harmonieuze schakel in een reeks uitspraken, houdende bevestiging van de bij Grundig-Consten voor het eerst verkondigde misbruikleer. Bij deze opvattingen menen wij het te mogen houden omdat het ons toch hoogst onwaarschijnlijk voorkomt dat een traditioneel zo bezadigd rechtscollege als het Hof der Europese Gemeenschappen zich zou hebben laten verleiden tot een extremisme als door sommige commentatoren aangeklaagd⁽¹³⁾.

Ook in het Sirena-precedent ligt er dienvolgens naar onze mening geen reden om de (thans op Beneluxvlak te transponeren) leer van het Belgische bliksoep-arrest te verloochenen. Zolang er nationale regelingen in die zin bestaan blijft het territorialiteitsbeginsel ook europeesrechtelijk beschikbaar voor merkexploitanten, die hun beroep op het merkrecht gepaard laten gaan met het bewijs van een concreet belang dat, naar het oordeel van de rechter, verder reikt dan de onmiddellijke baat van de eiser bij de gevorderde grenssluiting.

Dr. Marcel GOTZEN
Buitengewoon Docent te Leuven

(1) Een overzicht is te vinden bij De Mello in *Jurisclasseur commercial*, V^o Marques, fasc. 39bis nrs 70 v.v. - Van Bunnem L., *Aspects actuels du droit des marques dans le Marché Commun*, nrs. 282 v.v.

(2) Zie ons commentaar in J.T. 1949 p. 374 en de aldaar geciteerde jurisprudentie, aan te vullen met *Kph. Antwerpen 20 mei 1963*, R.W. 1963/64, kol. 1427.

(3) Zie o.m. Wertheimer H.W., *Enige PREP-notities in S.E.W.* 1971, p. 249 v.v.

(4) Zulk falen was geenszins denkbeeldig. Het vaststellen van een feitelijke kennis van zaken bij alle betrokken handelaars zou immers volstaan hebben om de beschuldiging van onderling bedrog onhoudbaar te maken. Anderzijds zou het tijdig beroep op de sanitaire reglementering wegens de gangbare bewijstechniek onmogelijk geworden zijn indien de controlediensten toevallig slechts ongeschonden stalen zouden genomen hebben uit de betwiste stock van vijftig duizend dozen. Deze waren inderdaad niet noodzakelijk alle bedorven. Een enkele ongeschikte ware niettemin voldoende geweest om drama's te verwekken.

(5) Over de juiste kwalifikatie van dit nevenrecht zie Dr. Frank Gotzen, *Artistieke Eigendom en Mededingingsregels van de EEG*, Leuven 1971, nrs 85 v.v. met de referenties aldaar.

(6) Deze voorzichtige formulering is te wijten aan het feit dat alleen de nationale rechter vermog uit te maken of een nevenrecht (*droit voisin*) toegekend werd als industriële veeleer dan als artistieke eigendom en dienvolgens behoort tot een der in art. 36 EEGV. uitdrukkelijk vermelde rechtsgebieden.

(7) Het Hof herinnert hier aan de allereerste voorwaarde buiten dewelke het probleem het europeesrechtelijke niveau gewoonweg niet bereikt, t.w. dat het nationale recht de territorialiteitsregel inderdaad aan de betrokken industriële eigendom zou vastknopen. Voor de grammofoonplatenfabrikanten wordt daarover in Duitsland zelf getwist (Ulmer in *Grur Int.* 1970, p. 379).

(8) Deze ontwikkeling haalt een streep door de rekening van dit gedeelte der rechtsleer, dat aanvankelijk meende bedoeld artikel als pertinente verdragstekst te mogen afschrijven onder verwijzing naar een passus uit Grundig-Consten (Jur. XII - 1966 - p. 519) luidens dewelke «... art. 36 ...het toepassingsgebied van art. 85 niet beperkt». Thans blijkt overduidelijk uit de jongere arresten dat het Hof nooit bedoelde art. 36 ter zake uit te schakelen. Het misverstand is ontstaan omdat — zoals reeds op de Leuvense postdoctorale leergang «Europees Kartelrecht 1967-1968» p. 64 werd opgemerkt — ten onrechte heengekeken werd over het verschil tussen toepassingsgebied en toepassingskracht van een rechtsnorm. Het Hof heeft de stelling verworpen als zou het verdragsrecht krachtens art. 36 het terrein van de industriële eigendom in het geheel niet mogen betreden. Het aangehaalde motief verzet zich echter niet tegen de gedachte aan een tempering, (misbruikverbod in plaats van algeheel verbod bv.) welke de toepassing van sommige verdragsbepalingen op het bedoelde gebied om reden van uiteraard noodzakelijke verzoening van antinomieën kan ondergaan.

(9) *Arrest van 18 februari 1971*, J.T. 1971, p. 306; B.I.E. 1971, p. 186; S.E.W. 1971, p. 295.

(10) Aldus bv. Wertheimer o.c.

(11) De Mello, *Note sur l'arrêt Sirena*, Rev. int. propr. ind. et artist. 1971, p. 107 v.v.; Loewenheim, *Marktaufteilung durch Warenzeichen*, *Grur Int.* 1971, p. 260 v.v. Vgl. Alexander, *Art. 85 van het EEG-Verdrag en het nationale merkenrecht*, Nederl. Juristenblad 1971 p. 557 v.v.

(12) Zie trouwens ook in considerans VI de goedkeurende aanhaling van het voorbehoud voor misbruik, uitgedrukt door de voorafgaande beschouwingen bij Verordening nr 67/67 van de Commissie.

(13) Om dezelfde reden geloven wij ook niet dat een doctrinaire wil om de merken slechter te behandelen dan bv. octrooien gezocht mag worden in de considerans 7 van het Sirena-arrest «dat een merkrecht zich bovendien daarin van andere rechten van industriële of commerciële eigendom onderscheidt, dat met deze laatste meestal een voorwerp van groter belang en grotere waarde dan dat van het enkele merk wordt beschermd». Met deze opmerking wijst het Hof o.i. enkel op het feit dat het bewijs van het voor de toepassing van de territorialiteitsregel benodigde belang vaak gemakkelijker te leveren zal zijn voor rechten op industriële creaties waarbij het algemeen welzijn reeds betrokken is vanaf de schepping en niet alleen — zoals bij merken — vanaf sommige vormen van gebruik.

Beknopt commentaar op de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten (B.S. 13 juli 1971) die op 15 december 1971 in werking treedt (K.B. 3 november 1971 : B.S. 17 november 1971).

De wet van 30 juni 1971 bevat 3 hoofdstukken :
Hoofdstuk I handelt over de administratieve geldboeten (art. 1 tot en met art. 13).

Hoofdstuk II telt 16 artikels, nl. de artt. 14 tot en met art. 29, die de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek wijzigen ; art. 16 heft art. 580, 5°, van het Gerechtelijk Wetboek op.

Hoofdstuk III vermeldt drie wijzigingsbepalingen in verband met de sociale wetgeving, één ervan, nl. art. 30, werd bij art. 17 van de wet van 28 juli 1971 (B.S. 21 augustus 1971) opgeheven.

De drie uitvoeringsbesluiten, nl. K.B. van 3 november 1971, 4 november 1971 en 5 november 1971, werden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17 november 1971.

Administratieve geldboeten.

1. Voor welke feiten ? (art. 1 en 6)

Art. 1 van de wet somt de feiten op waarvoor — en voorzover deze voor strafvervolgung vatbaar zijn, — een administratieve geldboete van 500 fr. tot 10.000 fr. kan opgelegd worden ; in de wet stond het woord strafverhoging, maar dit woord dient als « strafvervolgung » gelezen te worden (zie erratum verschenen in B.S. van 28 november 1971, blz. 13702).

De strafbare feiten of overtredingen moeten bij proces-verbaal vastgesteld zijn.

De opsomming in art. 1 is limitatief en niet exemplatief, m.a.w. de administratieve geldboete kan alleen toegepast worden voor de strafbare feiten of misdrijven uitdrukkelijk in art. 1 bepaald.

Het opleggen van een administratieve geldboete is het toepassen van een administratieve sanctie ; dit blijkt uit art. 583 van het Gerechtelijk Wetboek, gewijzigd bij art. 19 van de wet van 30 juni 1971.

Het opleggen van een administratieve geldboete komt dus niet neer op het uitspreken van een straf.

2. Op wie zijn die administratieve geldboeten toepasselijk ? (Art. 1)

De administratieve geldboete is principieel op de werkgever en uitzonderlijk op de curatoren, de vereffenaars, de invoerders van ruwe diamant, de reders en bepaalde andere personen (zie art. 1, 1° a en 18°) toepasselijk, ook zo die werkgever geen fysieke maar een rechtspersoon is.

Zo de werkgever een rechtspersoon is moet de inbreuk gepleegd zijn door haar aangestelde of lasthebber ; alhoewel deze aangestelde of lasthebber strafrechtelijk verantwoordelijk is, mag de administratieve geldboete alleen op de werkgever in casu de morele persoon toegepast worden.

Een administratieve geldboete kan dus niet opgelegd worden aan een werknemer die terzelfdertijd werkt en gaat stampelen ; de arbeidsrechtbank is in zulk geval ratione personae onbevoegd.

3. Uitsluiting van de administratieve geldboete. (art. 3 en 5)

Strafvervolgung sluit administratieve geldboete uit, zelfs zo de strafvervolgung tot vrijspraak heeft geleid. Het strafvonnis — het weze een veroordeling of vrijspraak — geldt erga omnes. De strafrechtelijke vervolgung van de aan-

gestelde of lasthebber van de werkgever, sluit de toepassing van de administratieve geldboete op de werkgever uit.

4. Wie legt de administratieve geldboete op ? (art. 6 en 7)

De directeur-generaal van de Studiedienst van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid (K.B. 4 november 1971, B.S. 17 november 1971) legt de administratieve geldboete op bij een met redenen, omklede beslissing, na de werkgever de mogelijkheid te hebben geboden zijn verweermiddelen naar voren te brengen. Die beslissing wordt bij een ter post aangetekend schrijven aan de werkgever meegedeeld, samen met een verzoek tot betaling van de boete binnen een termijn van één maand die een aanvang neemt de dag van de ontvangst van de ter post aangetekende beslissing. Aan te stippen dat de ter post aangetekende beslissing geacht wordt ontvangen te zijn de derde werkdag na de afgifte van de brief ter post (art. 1 van het K.B. 5 november 1971, B.S. 17 november 1971). Hogergenoemde directeur-generaal kan maar een administratieve geldboete opleggen, zo de arbeidsauditeur van strafvervolgung afziet of verzuimt hem van zijn beslissing kennis te geven binnen de maand te rekenen van de dag van ontvangst van het proces-verbaal waarbij de overtreding vastgesteld is. Die ambtenaar kan dus geen administratieve geldboete opleggen, voor feiten waarvoor de arbeidsauditeur zelf onbevoegd is ingevolge hun samenloop of samenhang met een of meer overtredingen van andere wetsbepalingen die niet tot de bevoegdheid van de arbeidsrechten behoren.

De bevoegde ambtenaar kan maar voor de bedoelde overtredingen een administratieve geldboete vorderen, zo ze bij proces-verbaal zijn vastgesteld, vermits alleen in dat geval hem een exemplaar van het proces-verbaal dient toegezonden te worden, waarvan afschrift eveneens aan de werkgever moet meegedeeld worden.

Onder proces-verbaal waarbij de overtreding vastgesteld is, verstaat men het ambtelijk schriftelijk verslag opgesteld door personen die de bevoegdheid hebben gekregen om die overtreding op te sporen en het bestaan van de feiten, die een overtreding kunnen vormen, door middel van proces-verbaal vast te stellen.

5. Hoe wordt de administratieve geldboete betaald ?

Door storting of overschrijving op de postrekening door middel van een formulier gevoegd bij de beslissing waarbij het bedrag van de geldboete is vastgesteld (art. 2 K.B. 5 november 1971, B.S. 17 november 1971).

6. Gevolg van de betaling van de administratieve geldboete. (art. 7)

De betaling van de geldboete door de werkgever binnen de gestelde termijn doet de vordering van de administratie vervallen.

Deze betaling kan dus gelijkgesteld worden met een minnelijke schikking of dading.

7. Gevolg van de kennisgeving van de beslissing van een administratieve geldboete. (art. 7, derde lid)

De kennisgeving van de beslissing waarbij het bedrag van de administratieve geldboete wordt vastgesteld, doet

de strafvordering vervallen. Dit veronderstelt natuurlijk dat de arbeidsauditeur, binnen de maand te rekenen van de dag van ontvangst van het proces-verbaal, aan de bevoegde ambtenaar geen kennis heeft gegeven van zijn beslissing omtrent het al dan niet instellen van strafvervolgning of hem heeft meegedeeld dat hij geen strafvordering instelt. De arbeidsauditeur die aanvankelijk had geoordeeld geen strafvordering te moeten instellen en in die zin de bevoegde ambtenaar had ingelicht, kan toch steeds de strafvordering inleiden tot op het ogenblik dat de bevoegde ambtenaar een administratieve geldboete oplegt; op dat ogenblik vervalt de strafvordering niet alleen tegenover de werkgever, maar ook tegenover zijn organen, lasthebbers of aangestelden.

8. *Wie oefent de vordering tot administratieve geldboete uit?* (art. 8)

De directeur-generaal van de Studiedienst van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid oefent die vordering uit.

9. *Wanneer mag die vordering uitgeoefend worden?* (art. 7 en 8)

Bij niet-betaling van de administratieve geldboete binnen de gestelde termijn kan de ambtenaar die vordering instellen. Zo de vordering voor het verstrijken van de gestelde termijn van betaling wordt uitgeoefend, dient die vordering onontvankelijk verklaard te worden.

De vordering is eveneens niet ontvankelijk, zo ze wordt uitgeoefend na betaling van de administratieve geldboete binnen de gestelde termijn.

De vordering is wel ontvankelijk zo de administratieve geldboete na het verstrijken van de gestelde termijn werd betaald.

10. *Bij welke rechtbank wordt de vordering tot administratieve geldboete aanhangig gemaakt?* (art. 8)

Het is de arbeidsrechtbank die ter zake uitsluitend bevoegd is.

11. *Hoe wordt de vordering ingesteld?* (art. 10 en 23)

Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van de arbeidsrechtbank of bij aangetekende brief gericht en gezonden aan die griffie. Art. 704 van het Gerechtelijk Wetboek is hierop van toepassing; de partijen, dit zijn de bevoegde ambtenaar en de «werkgever», worden door de griffier opgeroepen om te verschijnen op de zitting door de rechter bepaald. De oproeping moet het voorwerp van de vordering vermelden.

Onder «werkgever» is te verstaan, de persoon aan wie met toepassing van art. 1 van de wet van 30 juni 1971 administratieve geldboeten kunnen worden opgelegd.

12. *Binnen welke termijn moet de vordering ingesteld worden?* (art. 10)

De vordering moet, bij niet-betaling van de administratieve geldboete, door de bevoegde ambtenaar ingesteld worden binnen een termijn van 2 maanden te rekenen vanaf het ogenblik van het verstrijken van de termijn van één maand gesteld voor de betaling van de administratieve geldboete (art. 3 van het K.B. 5 november 1971, B.S. van 17 november 1971).

Daar het hier gaat om een rechtsplegingstermijn heeft men hier, mijn inziens, te doen met een vervaltermijn die ambtshalve moet opgeworpen worden, zodat een vordering die laattijdig wordt ingesteld onontvankelijk dient verklaard te worden. Weliswaar zegt het K.B. van 17 november 1971 niet dat die termijn op straf van verval is gesteld, maar

het K.B. bepaalt uitdrukkelijk dat de bevoegde ambtenaar maar over een termijn van twee maanden beschikt om die vordering in te stellen, m.a.w. als hij binnen die termijn de vordering niet heeft ingesteld beschikt hij niet meer over de vordering en kan hij ze derhalve niet meer instellen.

13. *Welke bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek zijn op die vordering toepasselijk?* (art. 9)

De bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, inzonderheid die van deel IV, boek II en boek III, zijn op die vordering toepasselijk; het betreft hier de bepalingen betreffende het «geding» (Boek II, art. 700 tot en met art. 1041) en de «Rechtsmiddelen» (Boek III, art. 1042 tot en met 1147) van deel IV dat handelt over de Burgerlijke Rechtspleging. Het Wetboek van Strafvordering is hierop dus niet toepasselijk.

14. *Welke arbeidsrechtbank is territoriaal bevoegd?* (art. 21)

Voor de werkgevers is bevoegd de rechter van de plaats waar de mijn, de fabriek, de werkplaats, het magazijn, het kantoor gelegen is en in het algemeen, van de plaats die bestemd is voor de exploitatie van de onderneming, de uitoefening van het beroep of de werkzaamheid van de vennootschap, van de vereniging of van de groepering.

Voor de andere personen zal de rechtbank van de woonplaats van de verweerder bevoegd zijn.

15. *Hoe dient de arbeidsrechtbank samengesteld te zijn?* (art. 14)

De kamer moet samengesteld zijn uit de voorzitter van de kamer en 2 sociale rechters, waarvan een als werkgever en de andere als werknemer, telkens de arbeidsrechtbank een administratieve geldboete dient op te leggen aan een werkgever, ook al zou die werkgever een zelfstandig beroep uitoefenen. In bepaalde gevallen zal de administratieve geldboete kunnen opgelegd worden aan een curator of vereffenaar (zie o.a. art. 1, 10°, 11° en 12° van de wet van 30 juni 1971), die in art. 3 en vlg. van de wet van 30 juni 1971 «werkgever» genoemd worden (zie art. 2 van de wet van 30 juni 1971).

Is de administratieve geldboete op te leggen aan een zelfstandige wegens zijn activiteit als zelfstandige en niet als werkgever — bv. zonder regelmatige vergunning als zelfstandige een bureau voor arbeidsbemiddeling exploiteren (art. 1, 18°) — dan moet de kamer bestaan uit 2 rechters in de arbeidsrechtbank en uit één sociale rechter, benoemd als zelfstandige.

16. *Verplichte mededeling aan het Openbaar Ministerie* (art. 25)

De vorderingen in verband met de administratieve geldboete zijn verplicht mededeelbaar aan het openbaar ministerie, dat dus op de desbetreffende zittingen dient aanwezig te zijn en verplicht is advies uit te brengen.

Het openbaar ministerie is hier dus geen partij, zoals in strafzaken; het beperkt er zich toe advies over de zaak uit te brengen. In deze zaak is de bevoegde ambtenaar eiser en de werkgever verweerder. Eventueel kan hij, bij toepassing van art. 138, al. 3, van het Gerechtelijk Wetboek, de nodige bestuurlijke inlichtingen vorderen.

17. *Hoe verschijnen de partijen?*

De eiser, dit is de bevoegde ambtenaar, zal in persoon of bij advocaat dienen te verschijnen.

De gedaagde — de werkgever, de zelfstandige of iedere andere persoon bij de wet bedoeld — zal in persoon of bij advocaat verschijnen.

18. Wie moet de inbreuk bewijzen ?

Daar elser de toepassing van de administratieve boete vordert, dient hij het bewijs van alle bestanddelen van de inbreuk te leveren evenals het bewijs dat verweerder een werkgever of een persoon is bedoeld bij art. 1 van de wet van 30 juni 1971.

De strafbundel die op het arbeidsauditoraat berust wordt door het openbaar ministerie niet neergelegd noch meegedeeld. De arbeidsrechtbank mag het openbaar ministerie geen bevel geven de strafbundel neer te leggen.

19. Hoe moet de inbreuk bewezen worden ?

Het bewijs wordt geleverd door het proces-verbaal, waarbij de overtreding is vastgesteld, en opgesteld door een bevoegd persoon evenals door het verhoor van getuigen. Een proces-verbaal, opgesteld door een niet bevoegd persoon, is nietig en heeft geen enkel bewijskracht.

Aan te stippen dat de sociale wetgeving in menig geval bepaalt dat het proces-verbaal, waarbij de overtreding is vastgesteld, bewijskracht heeft tot het bewijs van het tegendeel, mits een afschrift van dat proces-verbaal binnen de gestelde termijn aan de overtreder werd toegezonden. Zo de verweerder beweert dat de vaststellingen waarvan sprake in dergelijk proces-verbaal, onjuist zijn, dient hij het formeel en positief tegenbewijs (mondeling of schriftelijk) hiervan te leveren ; een loutere ontkenning van de verweerder kan de bewijskracht van zulk proces-verbaal niet ontzenuwen. De bewijskracht tot het tegenbewijs geldt enkel voor de vaststellingen gedaan door de verbalisant, maar niet voor de verklaringen die hij opgenomen heeft bij het verhoor van de werkgever, van de werknemers of van andere personen noch voor de vermoedens of gevolgen die hij hieruit zou getrokken hebben.

Een proces-verbaal van vaststelling dat bewijskracht tot het tegenbewijs heeft op voorwaarde dat, binnen de wettelijke termijn, een afschrift aan de overtreder werd verzonden en dat niet of laattijdig aan de overtreder werd verzonden, heeft alle bewijskracht verloren ; het kan echter nog als eenvoudige inlichting dienen en de overtreding kan nog bewezen worden door het verhoor van de verbalisant als getuige.

Opdat de processen-verbaal, rechtsgeldig opgesteld door bevoegde personen aangewezen in de sociale wetgeving, bewijskracht hebben tot het tegenbewijs geleverd is, moet de sociale wetgeving ter zake dit uitdrukkelijk bepalen, wat gewoonlijk wel het geval is.

Dat vermoeden van bewijskracht tot het tegenbewijs is geleverd, geldt slechts voor de materiële feiten die de verbalisant heeft vastgesteld en waarvan hij de oprechtheid door zijn handtekening bevestigd heeft, maar geldt niet voor de verklaringen afgenomen en opgetekend door de verbalisant.

De voorwaarden van geldigheid van het proces-verbaal zijn :

- 1) de verbaliserende persoon moet bevoegd zijn ratione materiæ en ratione loci ;
- 2) het proces-verbaal moet ondertekend zijn door de verbaliserende agent en gedagtekend ;
- 3) een afschrift van het proces-verbaal waarbij de overtreding vastgesteld is moet, zo de sociale wetgeving ter zake het voorschrijft, binnen de gestelde termijn aan de overtreder toegezonden zijn.

Al deze voorwaarden zijn vereist op straffe van nietigheid.

20. Toepassing van de administratieve geldboete.

De administratieve geldboete mag slechts opgelegd worden voor de inbreuken en ten aanzien van de personen bedoeld in art. 1 van de wet van 30 juni 1971 en op voorwaarde dat de inbreuk bewezen is. De arbeidsrechtbank

kan de administratieve geldboete bevestigen, weigeren of zelfs wijzigen wat het bedrag ervan berteft ; zij is dus niet gebonden door het bedrag door de ambtenaar vastgesteld.

21. Bedrag van de administratieve geldboete. (art. 1 en 11)

Het minimum bedrag is 500 fr. en het maximum bedrag beloopt 10.000 fr. Die geldboete mag niet vermenigvuldigd worden met 30 (290 opdecimes) zoals in strafzaken.

Voor de overtredingen bedoeld in art. 1, 1°, 2°, 3°, 4°, 5°, 6°, 9°, 14° en 19°, wordt de administratieve geldboete van 500 fr. tot 10.000 fr. zoveel maal toegepast als er personen in strijd met die bepalingen worden tewerkgesteld, zonder dat het totaal bedrag ervan hoger mag zijn dan 200.000 fr. ; zo het bedrag ervan hoger dan 200.000 fr. beloopt, dient die administratieve geldboete, na de vaststelling van het bedrag ervan, tot 200.000 fr. herleid te worden.

22. Samenloop van verscheidene overtredingen. (art. 12)

Bij samenloop van verscheidene overtredingen zijn de bedragen van de administratieve geldboete samen te voegen, zonder dat zij evenwel hoger mogen zijn dan 200.000 frank.

Als de administratieve geldboeten zoveel maal moeten toegepast worden als er personen in strijd met de bepalingen van art. 1, 1°, 2°, 3°, 4°, 5°, 6°, 9°, 14° en 19°, van de wet van 17 juni 1971 worden tewerkgesteld, moeten bij samenloop van verscheidene overtredingen, de bedragen van de administratieve geldboeten samengevoegd worden zonder dat zij het bedrag van 200.000 fr. mogen overschrijden.

De tekst betreffende samenloop van verscheidene overtredingen werd uit art. 60 van het Wetboek van Strafrecht overgenomen.

23. Verjaring van de bedoelde inbreuken. (art. 13)

De verjaringstermijn is 2 jaar te rekenen vanaf de datum waarop de inbreuk is gepleegd. Het komt me voor dat deze verjaringstermijn van openbare orde is en dus ambtshalve toe te passen is, vermits art. 13 van de wet van 30 juni 1971 uitdrukkelijk bepaalt dat geen administratieve geldboete kan worden opgelegd 2 jaar na het feit dat de bij deze wet bedoelde overtreding oplevert.

24. Stuiting van verjaring (art. 13)

De wettekst betreffende de stuiting van verjaring is in ruime mate geïnspireerd op art. 22 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering.

De verjaring wordt gestuit door daden van onderzoek of vervolging verricht binnen de oorspronkelijke verjaringsstermijn van 2 jaar ; een nieuwe termijn van 2 jaar begint dan vanaf de dag van de stuiting te lopen. De stuiting kan dus hoogstens de verjaringstermijn verdubbelen, zo de stuiting op de laatste dag plaats heeft. Een daad van onderzoek of vervolging verricht na 2 jaar, kan de verjaring dus niet meer stuiten.

De wet zegt niet wie die daden van onderzoek of vervolging moet verrichten.

Mijns inziens kunnen hiervoor alleen in aanmerking komen, daden van onderzoek of van vervolging verricht door de bevoegde verbalisanten, door de directeur-generaal van de Studiedienst van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid of door de arbeidsrechtbank of in opdracht van deze twee laatsten verricht.

Alleen daden van onderzoek of vervolging kunnen de verjaring stuiten ; daden die dergelijk karakter niet hebben, stuiten de verjaring niet.

Daden van onderzoek zijn daden die uitgaan van een

overheid ter zake bevoegd en verricht met het doel bewijzen te verzamelen van het bestaan van de strafbare feiten en van de schuld van de « werkgever » alsook deze verricht met het doel de zaak in staat van wijzen te stellen.

Daden van vervolging brengen de schuldige werkgever voor de arbeidsrechtbank o.a. door het instellen van de vordering bij verzoekschrift uitgaande van de bevoegde ambtenaar en neergelegd ter griffie van de arbeidsrechtbank of bij aangetekende brief gericht aan de griffie ; de oproeping van der partijen door de griffier na dagstelling van de zaak ; het verhoor van getuigen door de rechtbank ; een vonnis waarbij de zaak wordt verdaagd of uitgesteld, enz.

Alle daden van rechtspleging die van de gedaagde alleen uitgaan stuiten de verjaring niet daar ze geen daden van onderzoek of vervolging zijn. De verjaring wordt derhalve niet gestuit door het verzet van de gedaagde werkgever tegen een vonnis bij verstek noch door het door hem ingesteld hoger beroep. Een proces-verbaal waaraan een wezenlijk bestanddeel ontbreekt, o.a. niet gedagtekend of ondertekend, is geen daad die de verjaring stuit ; onwettige daden van onderzoek of vervolging stuiten evenmin de verjaring.

Een verzoek tot betaling van een administratieve geldboete gericht aan de werkgever door de bevoegde ambtenaar is een daad die de verjaring stuit, daar zulk verzoek de zaak in staat van wijzen stelt ; immers de vordering kan maar ingesteld worden nadat de werkgever in gebreke blijft de voorgestelde boete te betalen.

Daar de stuiting geschiedt « in rem » en niet « in personam » heeft het geen belang of de schuldige werkgever van de daden van onderzoek of vervolging op de hoogte is. Niet vergeten echter dat het aanvankelijk proces-verbaal waarbij de overtreding is vastgesteld nietig is, zo het niet binnen de termijn gesteld in de sociale wetgeving aan de overtreder en de werkgever meegedeeld is ; desbetreffend proces-verbaal zal de verjaring niet stuiten.

Slotbeschouwingen.

Bij het opleggen van een administratieve geldboete spreekt de arbeidsrechtbank geen straf uit, maar past ze een administratieve sanctie toe.

Noch het Wetboek van Strafrecht, noch het Wetboek van Strafvordering zijn op de administratieve geldboeten toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten, tenzij eruit zou blijken dat de feiten niet voor strafvervolging vatbaar zijn. De arbeidsrechtbank mag slechts een administratieve geldboete opleggen voor feiten die voor strafvervolging vatbaar zijn, d.w.z. voor feiten waarvoor een straf is voorzien en voorzover die strafbare feiten natuurlijk bewezen zijn.

De wet van 30 juni 1971 heeft geen enkele invloed op de burgerrechtelijke sanctie.

In deze bondige uiteenzetting werden wel een aantal maar uiteraard niet alle problemen onder de loep genomen.

J. VAN BOECKHOUT.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATE

2e Kamer. — 12 oktober 1971.

Afdelingsvoorzitter : M. P. Delahaye.

Raadsheren : MM. Naulaerts, A. de Vreese, M. Châtel (verslaggever), R. Janssens.

Advocaat-generaal : M. R. Charles.

Cassatie. — Verzet. — Pleegvormen. — Rechtsmiddel tegen arresten.

1. *De door het Hof van Cassatie uitgesproken arresten gelden als op tegenspraak gewezen en zijn derhalve in beginsel niet voor verzet vatbaar. De eiser tot cassatie zou slechts eventueel tot dit rechtsmiddel kunnen worden toegelaten zo de in artikel 420 ter van het Wetboek van strafvordering vermelde pleegvormen niet in acht waren genomen.*
2. *Behoudens wanneer er aanleiding bestaat tot verzoek om intrekking, staat er geen rechtsmiddel tegen de arresten van het Hof van Cassatie open.*

De Cubber t./Brihay e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 31 maart 1971 door het Hof van cassatie gewezen ;

Gelet op het verzoekschrift van eiser strekkende tot vernietiging van voormeld arrest op de grond dat hij, ingevolge een misleiding aan de diensten van de griffie te wijten de mogelijkheid niet heeft gehad bij toepassing van artikel 420 bis van het Wetboek van strafvordering een memorie neer te leggen ;

Overwegende dat de door het Hof van Cassatie uitgesproken arresten gelden als op tegenspraak gewezen en

derhalve in principe, niet voor verzet vatbaar zijn ; dat eiser in cassatie slechts eventueel tot dit rechtsmiddel zou kunnen worden toegelaten zo de in artikel 420 ter van het Wetboek van strafvordering vermelde pleegvormen niet in acht waren genomen, dat dit ten deze niet het geval is ;

Overwegende dat, behoudens wanneer er aanleiding bestaat tot verzoek om intrekking, geen rechtsmiddel tegen de arresten van het Hof van cassatie openstaat ;

Dat het verzoekschrift derhalve niet ontvankelijk is ;

Om die redenen,

Verwerpt het verzoekschrift ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Eiser tot cassatie had verzuimd zijn memories of stukken in te dienen binnen de wettelijke termijn d.i. twee maanden sedert de dag waarop de zaak op de algemene rol was ingeschreven. Bij toepassing van artikel 240 bis van het Wetboek van strafvordering, werd het arrest van het Hof van casatie d. 31 maart 1971 dan ook gewezen zonder acht te slaan op zijn bijkomende argumenten of hem de gelegenheid te bieden de zaak te bepleiten (R.P.D.B., v° Pourvoi en cassation en matière répressive, n° 139, 213, 214 ; M. Gendebien en X. Carton De Wiart, Les pourvois en casation en matière répressive, bl. 470. n° 191 in Nouvelles, Procédure pénale, II, I ; Cass, 11 november 1878, Pas., 1879, I, I ; Cass., 23 juni 1969, Pas., 1969, I, 985).

Hij richt dan een verzoekschrift tot het Hof van cassatie strekkende tot vernietiging van het arrest van 31 maart 1971 op grond dat hij « ingevolge een misleiding aan de diensten van de griffie te wijten » de mogelijkheid niet heeft gekregen een memorie in te dienen. Naar zijn bewering, zou hij zijn echtgenote naar de griffie hebben gestuurd omdat hijzelf in de gevangenis was opgesloten, om er te vragen of zijn zaak nog niet was ingeschreven op de alge-

mene rol. Er zou haar daar ten onrechte zijn meegedeeld dat de zaak nog niet was vastgesteld en deze «misleiding» zou dan tot gevolg hebben gehad dat hij geen memorie heeft ingediend.

2. Het arrest dat, naar mijn weten de eerste beslissing is in verband met het verzet in cassatie sedert de invoering van de nieuwe pleegvormen vervat in de artikelen 420 bis en 420 ter van het Wetboek van strafvordering, lijkt me op menig gebied vermeldenswaard.

Voor wat betreft de vorm van het verzet, blijkt een verzoekschrift te volstaan (C. Scheyven, *Traité pratique des pourvois en cassation*, 2e éd., bl. 565, n° 307; *Pandectes belges v° Cassation criminelle*, n° 265; R.P.D.B., v° *Pourvoi en cassation en matière répressive*, n° 21; M. Gendebien en X. Carton de Wiart, 1. cit., bl. 495, n° 271; noot van advocaat-generaal G. Gesché onder arrest van Cass., 9 mei 1927, Pas., 1927, I, 221).

Er wordt bovendien herinnerd aan de algemene regel dat alle door het Hof van Cassatie uitgesproken arresten gelden als op tegenspraak gewezen en dat ze derhalve in beginsel niet voor verzet vatbaar zijn (C. Scheyven, 1. cit., bl. 561, n° 305; *Pandectes belges, v° Cassation criminelle*, n° 262; R.P.D.B., v° *Pourvoi en cassation*, n° 218; M. Gendebien en X. Carton De Wiart, 1. cit., n° 269).

Zo stelt het arrest ook dat eiser eventueel slechts tot verzet zou kunnen worden toegelaten zo de in artikel 420 ter van het Wetboek van Strafvordering vermelde pleegvormen niet in acht waren genomen. Naar mijn mening bevat artikel 420ter WSV slechts twee voorschriften waarvan het verzuim aanleiding tot verzet zou kunnen geven: de aantekening van de rechtsdag op de tabel van de bij het hof aanhangige zaken minstens vijftien dagen vóór de dag van de zitting waarop de zaak zal worden opgeroepen en de aanplakking van die tabel op de griffie en in de rechtszaal.

De niet-naleving van de rechtspleging zoals deze geregeld wordt in de artikelen 1105, 1106, eerste lid, 1107, 1108 en 1109 van het Gerechtelijk Wetboek of anderzijds de niet-vermelding van de naam van de advocaten of de magistraat van het openbaar ministerie die ermede belast is in de zaak conclusies te nemen op de tabel die op de griffie en in de rechtszaal is aangeplakt, kunnen geen geldige redenen voor verzet zijn.

3. Er bestaat geen wettelijke verplichting om de datum van de terechtzitting aan de partijen mee te delen, behoudens de aantekening op de aangeplakte tabel (C. Scheyven, 1. cit., bl. 359, 170 en 517, n° 284 R.P.D.B., v° *Pourvoi en cassation*, n° 203; M. Gendebien en X. Carton De Wiart, 1. cit., bl. 477, n° 215).

De manier waarop de dagbepaling aan de belanghebbenden wordt ter kennis gebracht, blijft ook thans nog, ondanks de wijzigingen aangebracht in het Gerechtelijk Wetboek, een zwak punt in de rechtspleging.

De huidige vorm van aankondiging van de rechtsdag werd letterlijk overgenomen uit de artikelen 29 en 31 van het Besluit van de Soevereine Prins van 15 maart 1815. Het Ontwerp van wet tot invoering van het Gerechtelijk wetboek (art. 178) voorzag de vorm voorgeschreven in artikel 1106 tweede lid van het Gerechtelijk wetboek, waarbij de griffier ten minste vijftien dagen vóór de zitting aan de advocaat of aan de niet vertegenwoordigde partij kennis geeft van de dagbepaling. Daarenboven bleef de verplichte aantekening op de tabel behouden. Terecht had R. Hayoit de Termicourt opgemerkt dat ingeval van kennisgeving van de dagstelling door de griffier, de aantekening op de tabel overbodig werd (*Considérations sur le projet de Code judiciaire*, J.T. 1966, bl. 506).

In het verslag namens de commissie voor de justitie uitgebracht door F. Hermans werd de kennisgeving door de griffier geschrapt « omdat deze rechtspleging een zeer aan-

zienlijke vermeerdering van het werk in de griffie van het Hof van cassatie zou veroorzaken » (Kamer van Volksvertegenwoordigers, Zitting 1966-67, Bescheiden, n° 49 bl. 275).

4. Ook de Raad van State is deze gebrekkige vorm van aankondiging niet ontgaan en in zijn advies wordt opgemerkt dat artikel 420 ter van het Wetboek van strafvordering een procedure handhaaft « die ernstige bezwaren oplevert uit oogpunt van het recht van verdediging door de verweerder in cassatie » (Senaat, Zitting 1963-64, Advies van de Raad van State, bijlage III, n° 60, bl. 59). Reeds in zijn openingsrede van 15 september 1937, had advocaat-generaal G. Sartini Van den Kerkhove verklaard dat « deze toestand niet kon geduld worden » en dat de verplichte mededeling aan alle partijen moest worden opgelegd (Beschouwingen over den aanleg en de rechtspleging van verbreking in strafzaken, bl. 21-22).

Meteen wordt de vinger op de wonde gelegd, want men kan bezwaarlijk van de partijen verwachten dat ze om de haverklap de tabellen in de gerechtszaal gaan nazien om te weten te komen of hun zaak al dan niet op de algemene rol is vastgesteld. Een dergelijke handelwijze kan nog minder worden verwacht van een verdachte die in de gevangenis opgesloten is en niet eens de gelegenheid krijgt om een dagelijkse wandeling naar de griffie of de gerechtszaal van het Hof te ondernemen.

Wellicht zou de kennisgeving voorgeschreven in artikel 1106, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek méér werk voor de griffie hebben meegebracht, maar ik betwijfel ten stelligste dat deze rechtspleging « nutteloos » werk veroorzaakt, zoals de Franse versie van het verslag van F. Hermans wil doen geloven (Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1966-67, Bescheiden, nr. 49, blz. 275). Of wil de wetgever ons nu ook nog per se voorhouden dat het verstrekken van waarborgen ten gunste van de rechten van verdediging nutteloos tijdverlies meebrengt?

5. In het onderhavige geval werden niet alleen de door artikel 420ter van het Wetboek van Strafvordering voorgeschreven pleegvormen in acht genomen, maar bovendien werd de eiser ongeveer acht weken vóór de terechtzitting op de hoogte gebracht van de dagstelling. Het ging evenwel om een officieuze verwittiging die door het parket-generaal gebruikelijk aan de partijen wordt gestuurd om hun recht van verdediging te vrijwaren.

De eiser is bijgevolg zeer slecht geplaatst om te beweren dat hij « ingevolge een misleiding aan de diensten van de griffie te wijten » de mogelijkheid niet heeft gekregen een memorie in te dienen: de feiten hebben uitgewezen dat zijn recht van verdediging op generlei wijze in het gedrang werd gebracht.

6. Het zou verkeerd zijn uit dit arrest af te leiden dat er benevens de verwaarlozing der pleegvormen voorgeschreven in artikel 420ter van het Wetboek van Strafvordering, geen andere redenen kunnen worden ingeroepen om een verzet in cassatie te staven.

Algemeen wordt aangenomen dat vijf gevallen aanleiding tot verzet in cassatie kunnen geven: a) een onregelmatigheid in de aankondiging van de rechtsdag, die de partijen belet hun zaak te bepleiten (C. Scheyven, 1. cit., bl. 563, nr. 305; *Pandectes belges, v° Cassation criminelle*, nr. 263; R.P.D.B., v° *Pourvoi en cassation*, nr. 219; M. Gendebien en X. Carton de Wiart, 1. cit., bl. 494, nr. 270; noot van advocaat-generaal R. Hayoit de Termicourt onder arrest van cass., 21 oktober 1942, Pas., 1942, I, 244); b) een onregelmatigheid in de betekening aan de verweerder in cassatie (R.P.D.B., v° *Pourvoi en cassation*, nr. 220; C. Scheyven, 1. cit., bl. 562, nr. 305; R. Hayoit de Termicourt in noot onder arrest Cass., 21 oktober 1942, Pas., 1942, I 244; M. Gendebien en X. Carton de Wiart, 1. cit., bl. 495, nr. 270);

c) wanneer een derde, die niet bij de zaak betrokken is tot de kosten wordt veroordeeld (R.P.D.B., v° Pourvoi en cassation, nr. 220; noot van G. Gesché onder arrest Cass., 9 mei 1927, Pas., 1927, I, 221; noot van R. Hayoit de Termicourt onder arrest Cass., 21 oktober 1942, Pas., 1942, I, 244; M. Gendebien en X. Carton de Wiart, 1. cit., bl. 495, nr. 270); d) in geval van regeling van rechtsgebied, wanneer het arrest gewezen is zonder voorafgaande mededeling aan de beklaagde, de beschuldigde of de burgerlijke partij (art. 533 van het Wetboek van Strafvordering); e) in geval van berechting van ministers (art. 95 van de Grondwet) of van personen die zich hebben schuldig gemaakt aan misdrijven gepleegd ter terechtzitting (art. 505 Wetboek van Strafvordering).

7. Het valt te betreuren dat heel het instituut van het verzet in cassatie anno 1971 louter op het vlak van de rechtsleer of van de rechtspraak werd benaderd. Camille Scheyven, die jarenlang als griffier van het Hof van Cassatie de rechtspleging heeft bestudeerd, vooraleer een schitterende loopbaan te beginnen als magistraat van de zetel, heeft de eerste beginselen inzake verzet in cassatie bij ons ingang doen vinden. Al beriep hij zich niet op « une bonne administration de la justice », zoals later R. Hayoit de Termicourt (noot onder arrest Cass., 21 oktober 1942, Pas., 1942, I, 244), toch ging het ongetwijfeld ook om het waarborgen van de rechten van verdediging.

Waar ook de beginselen van « fair trial » vervat in artikel 6, 1°, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden in de branding geraken, volstaan jurisprudentiële of doctrinale oplossingen niet meer, maar dient de wetgever de vereiste waarborgen te verstekken aan de verdediging.

A. Vandeplass

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 26 oktober 1970.

Wvd. voorzitter: M. de Waersegger (verslaggever).
Raadsheren: MM. Baron R. Richard, P. Trousse, A. Ligot en Ph. Capelle.
Advocaat-generaal: M. R. Delange.

Jaarlijkse vakantie. — Misdrijven bepaald in art. 59 van de gecoördineerde wetten van 9 maart 1951. — Voortgezet misdrijf. — Einde van de dienstneming. — Misdrijf voltooid. — Begin van de verjaring van de strafvordering.

Wanneer een werkgever zich schuldig maakt aan de opeenvolgende misdrijven bepaald in art. 59 van de gecoördineerde wetten betreffende de jaarlijkse vakantie van de loonarbeiders, levert het geheel van de feiten een voortgezet misdrijf op waarvan de verjaring eerst begint te lopen vanaf het laatste strafbaar feit, zelfs indien het niet bewezen is dat die opeenvolgende misdrijven het gevolg zijn van een zelfde opzet.

De misdrijven kunnen niet langer voortduren dan tot het ogenblik waarop de dienstneming van de bediende een einde neemt. Op dit ogenblik is het misdrijf voltooid en van dan af begint de verjaring van de strafvordering te lopen.

Langhor t./...

hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Verviers;

Over het middel ambtshalve afgeleid uit de schending van de artikelen 21, 22, 23, 25 en 28 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering (wet van 30 mei 1961, artikel 1), 17, 20, 59 en 65 van de gecoördineerde wetten van 9 maart 1951 betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders, en 39, 40, 47 en 69 van het koninklijk besluit van 5 april 1958 tot vaststelling van de modaliteiten van uitvoering van de voornoemde wetten, welk besluit gewijzigd is bij het koninklijk besluit van 15 juni 1964:

Overwegende dat aan eiser werd ten laste gelegd aan zijn bediende het verlofgeld en de toelagen niet te hebben betaald waarop deze recht had voor de jaren 1964, 1965 en 1966, en toen de arbeidsovereenkomst voor bedienden een einde heeft genomen in 1966;

Overwegende dat dit verzuim de overtredingen oplevert van de artikelen 33, 40, 47 en 67 van voornoemd koninklijk besluit van 5 april 1958, op welke overtredingen politiestrafpen toepasselijk zijn overeenkomstig artikel 59, lid 1, van de gecoördineerde wetten van 9 maart 1951 betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders;

Overwegende dat volgens artikel 65 van de voornoemde gecoördineerde wetten de strafvordering die volgt uit de overtredingen van de bepalingen van de voornoemde wetten en van de besluiten uit kracht daarvan genomen, verjaart door verloop van één jaar, te rekenen van de dag waarop het strafbaar feit is gepleegd en de in artikel 59, eerste lid, omschreven misdrijven voor de berekening van de verjaringstermijn beschouwd worden als voortdurende misdrijven;

Overwegende dat uit de vergelijking van deze bepalingen en uit het beoogde doel blijkt dat, wanneer een werkgever zich schuldig maakt aan de opeenvolgende misdrijven bepaald in artikel 59 van de voornoemde gecoördineerde wetten, het geheel van de feiten een voortgezet misdrijf oplevert waarvan de verjaring eerst begint te lopen vanaf het laatste strafbaar feit, zelfs indien het niet bewezen is dat die opeenvolgende misdrijven het gevolg zijn van een zelfde opzet;

Overwegende dat in het onderhavige geval de ten laste van eiser gelegde misdrijven niet langer hebben kunnen voortduren dan het jaar 1966, tijdens hetwelk volgens de telastlegging de dienstneming van de bediende een einde heeft genomen; dat op dit ogenblik het misdrijf dus voltooid was en dat de verjaring van dan af beginnen te lopen is;

Overwegende dat, in afwezigheid van elke oorzaak van schorsing van de verjaring, de strafvordering vervallen was bij de uitspraak van het bestreden vonnis dat meer dan twee jaar na de feiten is gewezen;

Overwegende dat de vernietiging van de beslissing waarbij de strafrechtelijke veroordeling is uitgesproken, de vernietiging meebrengt van de beslissing waarbij het bestreden vonnis, met toepassing van artikel 59, lid 3 van de voornoemde gecoördineerde wetten eiser ambtshalve veroordeelt om aan de bediende het verlofgeld te betalen dat had moeten worden betaald;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Zegt dat er geen grond is tot verwijzing.

NOOT. — De wet van 26 maart 1970 (Staatsblad 28 maart

Gelet op het bestreden vonnis, op 12 maart 1970 in

1970) tot integratie van het dubbel vakantiegeld voor de derde vakantieweek in de regeling voor jaarlijkse vakantie van de werknemers heeft de artikelen 59 tot 65 van de gecoördineerde wetten gewijzigd.

Het nieuwe artikel 59, 2° straft de werkgever, zijn aangestelden of lasthebbers die niet of niet binnen de voorgeschreven termijn of volgens de reglementaire modaliteiten het verschuldigde vakantiegeld hebben betaald.

Art. 65 luidt thans: «De publieke rechtsvordering wegens overtreding van de bepalingen van deze wetten en van de uitvoeringsbesluiten ervan verjaart door verloop van een jaar na het feit waaruit de vordering is ontstaan.»

In het ontwerp kwam oorspronkelijk bij dit artikel een tweede lid voor, dat luidde: «De bij artikel 59, 2° bedoelde overtredingen worden voor de berekening van de verjaringstermijn als voortdurend misdrijven beschouwd.»

In de Kamercommissie voor de Sociale Voorzorg stelde een lid voor deze laatste bepaling weg te laten, aangezien die weglating geen afbreuk zou doen aan het feit dat niet-betaling een voortdurend misdrijf is. De Minister antwoordde dat het al of niet voortdurend karakter van een misdrijf uit de aard zelf van het misdrijf voortvloeit: bij de bespreking van gelijkaardige teksten was het Parlement van oordeel dat aan de rechter diende overgelaten te worden te beslissen of een misdrijf aflopend (ogenblikkelijk) of voortdurend is; het aflopend misdrijf is het misdrijf waarbij de wettelijk strafbaar gestelde gedraging duidelijk voltrokken is; een voortdurend misdrijf is het misdrijf waarbij de strafbare gedragingen, de handeling of het verzuim bestaan in een ononderbroken toestand van blijvende misdadigheid. De Minister wees erop dat een deel van de doctrine nog een onderscheid maakt tussen permanente en opeenvolgende misdrijven: bij deze laatste begint de verjaring slechts te lopen vanaf de beëindiging van de delictueuze toestand. Ten slotte stipte de Minister aan dat er in de rechtspraak en vooral in de rechtsleer nog een derde categorie is ingevoerd, te weten de voortgezette misdrijven: «Niettegenstaande de vroegere tekst van art. 65, tweede lid, eveneens gewag maakte van een 'voortdurend misdrijf', besliste ons Hof van Cassatie in een concreet geval dat het een voortgezet misdrijf was (zie Cass., 3 november 1952, Pas. 1953, I, 120). Inzake wettelijke feestdagen, waar in art. 18 van de besluitwet van 25 februari 1947 een analoge uitdrukkelijke kwalificatie wordt teruggevonden, heeft het Hof van Cassatie een gelijkaardig arrest geveld (zie Cass., 29 april 1963, R.W. 1963-64, 351). Derhalve lijkt het geraden de rechter aan de hand van de materiële elementen van het misdrijf te laten oordelen voor welk soort misdrijf men staat. Derhalve stemt de Minister ermee in om in art. 16 van het ontwerp het tweede lid van art. 65 weg te laten.» Zie Stuk Kamer, 1969-1970, 567, n° 3, blz. 9.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 25 november 1971.

Voorzitter: M. Paës.

Raadsheren: M.M. Grenez en Delva.

Substituut-procureur-generaal: M. Declercq.

Advocaat: Mr. Schöller.

Vlees. — Gesmolten kaas in hermetisch gesloten gemetalliseerde verpakking. — Verkoop in slagerswinkel. — K.B. van 12 december 1955, art. 1, 1°.

Gesmolten kaas in een hermetisch gesloten gemetalliseerde verpakking (« Milkana-kaasjes ») valt nog onder de kwalificatie van « verduurzaamde of bewerkte produkten

tot het bereiden van vlees », waarvan het verkopen, te koop stellen of voor de verkoop bewaren in een slagerswinkel toegelaten is krachtens art. 1, 1° van het K.B. van 12 december 1955.

Vervloessem t./ ...

Gezien het hoger beroep ingediend op 12 november 1970 door het Openbaar ministerie,

tegen het vonnis uitgesproken (door 1 rechter) op 6 november 1970, door de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Leuven, dewelke, rechtdoende in correctionele zaken,

Zegt dat het feit ten laste van beklaagde gelegd niet bewezen is;

Spreekt de beklaagde vrij;

Legt de kosten ten laste van de Staat.

Overwegende dat het hoger beroep, regelmatig naar vorm en tijd, ontvankelijk is;

Overwegende dat in de telastlegging verkeerdelijk de inbreuk op art. 13 van de wet van 5 september 1952, gewijzigd bij de wet van 15 april 1965 werd vermeld; dat dit artikel de bepalingen van Boek I, Hoofdstuk VII en art. 85 S.W.B. toepasselijk stelt op de onder art. 8 tot 11 van deze wet bedoelde misdrijven, die beklaagde niet worden ten laste gelegd;

Overwegende dat beklaagde terechtstaat wegens overtreding van artikel 1-1° K.B. van 12 december 1955 (betreffende de vleeswinkels); dat dit K.B. werd uitgevaardigd ter uitvoering van voormelde wet, welke tot doel heeft de openbare gezondheid te beveiligen en alle bedrogpleging en vervalsing in zake vleeshandel te voorkomen;

Overwegende dat het aangehaald art. 1-1° de verwezenlijking beoogt van de door art. 13 en 14 van de wet van 5 september 1952 bedoelde veiligheidsmaatregelen, waarvan de wetgever de reglementering aan de Koning heeft toevertrouwd;

Overwegende dat niet wordt beweerd dat de Koning ten deze zijn machten overschreden heeft;

Overwegende dat het aan beklaagde ten laste gelegde misdrijf erop neerkomt dat hij in zijn slagerszaak « Milkana-Kaasjes » in hermetisch gesloten gemetalliseerde verpakking heeft verkocht, te koop gesteld of voor de verkoop bewaard, terwijl dit voedingsmiddel niet zou vallen onder de categorie van de door art. 1-1° K.B. van 12 december 1955 voor verkoop toegelaten « verduurzaamde of bewerkte producten dienend tot het kruiden of het bereiden van vlees »;

Overwegende dat deze termen dienen te worden opgevat in de gebruikelijke betekenis van « ingrediënten strekkende tot veredeling van de smaak van het vlees » en « producten die geschikt zijn om het vlees etensklaar te maken » (in die zin Cass. 17 november 1969 - zaak Moerenhout);

Overwegende dat kaas een gefabriceerd of bereid product is (zie art. 1 K.B. 15 december 1932), dat uiteraard kan dienen tot het bereiden van vlees, zoals blijkt uit het door beklaagde aan de strafbundel toegevoegde documentatiemateriaal;

Overwegende dat kaas ook onder de bewuste vorm van gesmolten substantie in hermetische verpakking nog valt onder de kwalificatie van « verduurzaamde of bewerkte product dienend tot het bereiden van vlees » m.a.w. van product dat bij het bereiden van vleeschotels kan worden aangewend;

Overwegende dat uit wat voorafgaat volgt dat door het onderzoek en de behandeling van de zaak vóór het Hof, het aan beklaagde ten laste gelegde feit onbewezen is gebleven;

Om deze beweegredenen,

Het Hof,

rechtdoende op tegenspraak,
gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935.
gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aan-
gehaald, alsook artikel 211 van het Wetboek van Straf-
vordering ter zitting door de heer Voorzitter aangeduid ;

Ontvangt het hoger beroep ;

Verklaart het niet gegrond, onder voorbehoud van na-
volgend correctief ;

Bevestigt het bestreden vonnis, mits deze enkele wijzi-
ging dat de telastlegging ten onrechte was gesteund op
art. 13 van de wet van 5 september 1952 ;

Legt de kosten van hoger beroep ten laste van de
publieke partij.

NOOT. — Zie Hof Gent, 2 november 1966, R.W. 1966-67,
987 ; Verg. Hof Brussel, 5 februari 1969, Pas. 1969, II, 103 ;
Cass., 15 september 1969, Arr. Cass. 1970, 46, Pas. 1970,
I, 42 ; Cass., 17 november 1969, Arr. Cass. 1970, Pas. 1970,
I, 237.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 22 oktober 1971.

Voorzitter : M. Paës.

Raadsheren : M.M. Grenez en Delva.

Advocaten : Mrs. De Baeck en Mattheessens.

**Factuur. — Tussen handelaars. — Uitblijven van schriftelijk
protest. — Niet noodzakelijk stilzwijgende aanvaarding. —
Vooraftbestaande contractuele verhouding.**

*Eiser vordert betaling voor levering van materiaal en uit-
voering van werk voor de herstelling van een motor ;
deze motor was geleverd met een waarborg van zes
maanden voor het kosteloos vervangen of herstellen van
defecte stukken ; de herstelling waarvan betaling gevor-
derd wordt, heeft betrekking op een defect tijdens de
waarborgperiode.*

*Vruchteloos beroept eiser zich op een nieuwe over-
eenkomst, waarvan hij het bewijs zoekt in het feit dat er
geen bewezen, d.i. geschreven, protest geuit is tegen de
voor de herstelling gemaakte factuur. Het uitblijven van
een schriftelijke reclamatie komt ten deze neer op een
complex stilzwijgen, dat in het licht van de oorspronke-
lijk tussen partijen betaande contractuele verhouding
geenszins als bewijs van stilzwijgende aanvaarding van
de beweerde « overeenkomst-factuur » kan gelden.*

N.V. Frans D'Hondt & C° t./ Timmerman.

Overwegende dat het hoger beroep, regelmatig naar
vorm en tijd, ontvankelijk is ;

Overwegende dat de door de N.V. Frans D'Hondt & C°
ingestelde vordering, strekkende tot betaling van een be-
drag van 25.000 fr. voor levering van materieel en uitvoe-
ring van werken, door de eerste rechter terecht als onge-
grond werd afgewezen, op grond van oordeelkundige be-
weegredenen welke het Hof bijtreedt ;

Overwegende dat voornoemde vennootschap de eerste
rechter ten onrechte ten grieve duidt onderhavig geschil
te hebben beslecht aan de hand van de onder partijen op
6 september 1967 gesloten overeenkomst betreffende het
uitbreken van de bestaande motor in het schip « Martin »

en de vervanging van deze motor door een G.M. motor
6 cylinder , Diesel, Serial 671, vermogen 165 P.K. op
1.350 t/m ;

Overwegende dat luidens bedoelde overeenkomst op
desbetreffende G.M. motor, met inbegrip van diens speci-
fieke onderdelen, een waarborg van zes maanden was
verleend, tegen alle constructiefouten, overeenkomstig
par. 6 van de algemene voorwaarden ; dat deze waarborg
betrekking had op het kosteloos vervangen of herstellen
van defecte stukken (par. 6 algemene voorwaarden) ;

Overwegende dat niet wordt betwist dat de geleverde
G.M. motor defect geraakte tijdens de waarborgperiode ;
dat kwestieuze factuur van 30 april 1968 wel degelijk
doelt op herstellingen uitgevoerd op het bewuste schip
« Martin » waarvan melding in de overeenkomst van 6.9.
1967, en meer bepaald op het vervangen van de motorblok
en van andere motor-onderdelen ;

Overwegende dat de N.V. Frans D'Hondt & C° zich tot
staving van haar eis vruchteloos beroept op de — ver-
meende — tot standkoming van een nieuwe overeen-
komst, waarbij partijen hun akkoord zouden hebben be-
tuigd op levering en aankoop van een nieuwe motor, tegen
de prijs van 25.000 fr ; dat zij tevergeefs in de factuur van
30.4.1968 de bevestiging en aanvaarding van deze over-
eenkomst zoekt, bij ontstentenis van bewezen — d.i. ge-
schreven-protest vanwege Timmerman, ondanks herhaald
schriftelijk aandringen ;

Overwegende dat het bestaan van dergelijke door Tim-
merman aangevochten « nieuwe » overeenkomst uit de
feitelijke gegevens terzake, naar eis van recht kan worden
afgeleid ; dat het uitblijven van schriftelijke reclamatie in
casu neerkomt op een complex stilzwijgen, dat de opge-
worpen mondelinge protesten niet uitsluit, en dat, in het
licht van de sinds 1.7.1967 onder partijen heersende con-
tractuele verhouding, geenszins als bewijs van stilzwij-
gende aanvaarding van de kwestieuze «overeenkomst-
factuur » gelden kan ;

Overwegende dat de levering van bedoelde motorblok
derhalve moet worden geacht te zijn geschied ter uitvoe-
ring van het in de overeenkomst van 1.7.1967 opgenomen
waarborgbeding, waarop Timmerman zich terecht beroept ;
dat het gevorderde bedrag van 25.000 fr. bijgevolg niet
verschuldigd is ;

Overwegende dat het argument ontleend aan de nieu-
heid van de motorblok niet dienend ter zake is, daar in de
overeenkomst van 1.7.1967 de uitvoering van het waar-
borgbeding niet afhankelijk is gesteld van het al dan niet
nieuw zijn der geleverde vervangstukken ; dat dienvolgens
geen aanleiding bestaat tot inwilliging van het subsidiair
geformuleerde verzoek strekkende tot deskundige vast-
stelling van de nieuwigheid van bewuste motorblok ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;
Ontvangt het hoger beroep ;
Verklaart het niet gegrond ;
Bevestigt het bestreden vonnis ;
Verwijst N.V. Frans D'Hondt & C° in de kosten van hoger
beroep.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 5 juni 1970.

Voorzitter : M. Van Malleghem.

Raadsheren : MM. Verhegghe en Dujardin.

Advocaat-generaal : M. Bonte.

Advocaten : Mrs. S. Frédéricq, G. Schrans, F. Vanbiervliet,
J. Van Severen, F. Baert, F. Fazzi, W. Declercq,

J. Demeester (allen van de Balie te Gent).

Merkenrecht. — Territorialiteitsbeginsel. — Merkinbreuk door invoer van in het land van herkomst rechtmatig van het kenteken voorziene waar.

*Wanneer een merk in Frankrijk en in België resp. eigen-
dom is van twee verschillende rechtspersonen, die elk
over een eigen produktiecentrum beschikken, heeft de
strikt territoriale grondslag van het merkenrecht voor
gevolg dat het in het verkeer brengen door derden in
België van waren die in Frankrijk rechtmatig van het al-
daar geldige merk waren voorzien, namaking vormt in
de zin van art. 8 onder C der merkenwet van 1 april
1879.*

... t./ ...

Beklaagden werden vervolgd :

— sub A : om bij inbreuk op art. 498, al. 3 SWB, de koper te hebben bedrogen omtrent de aard en de oorsprong van de verkochte zaak, door iets te verkopen of te leveren dat schijnbaar gelijk is aan wat hij kocht of meende te kopen.

— sub B : om bij inbreuk op art. 8 onder C der merkenwet van 1 april 1879 wetens koopwaar die voorzien was van een nagemaakt merk of van een merk dat er bedrieglijk was op aangebracht, te hebben verkocht, te koop gesteld of in omloop gebracht ;

— sub C : om, bij inbreuk op art. 9 en 12, derde alinea van de wet van 20 juni 1964, zonder bedrieglijk opzet bedorven, ontarde, schadelijke of door een verordening van het algemeen, provinciaal of gemeentelijk bestuur schadelijk verklaarde voedingsstoffen te hebben verkocht, gesleten, te koop gesteld of onder niet bezwarende titel te hebben overgedragen.

In eerste aanleg worden, volgens de in het beroeps-arrest gegeven samenvatting, de navolgende veroordelingen uitgesproken :

« De eerste beklagde, ..., veroordeeld wegens de hieromschreven telastelegging sub litt. A en de telastelegging sub litt. C samen, tot een gevangenisstraf van twee maand en een geldboete van 100 frank, verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op 2.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van één maand ;

De tweede beklagde, ..., wegens de heromschreven telastelegging sub litt. A en de telasteleggingen sub litt. A en C samen, tot een geldboete van 75 frank, verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op 1.500 frank of een vervangende gevangenisstraf van 21 dagen ;

De derde beklagde, ..., wegens de heromschreven telastelegging sub litt. A en de telasteleggingen sub litt. B en C samen, tot een geldboete van 75 frank, verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op 1.500 frank of een vervangende gevangenisstraf van 21 dagen ;

De vierde beklagde, ..., wegens de heromschreven telastelegging sub litt. A en de telasteleggingen sub litt. B en C samen, tot een geldboete van 75 frank, verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op 1.500 frank of een vervangende gevangenisstraf van 21 dagen ;

De vijfde beklagde, ..., wegens de telastelegging sub litt. C, tot een geldboete van 50 frank, verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op 1.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van 15 dagen ;

De eerste beklagde, ..., ontslagen van de vervolging wegens de telastelegging sub litt. B ;

De vijfde beklagde, ..., ontslagen van de vervolging wegens de heromschreven telastelegging sub litt. A en wegens de telastelegging sub litt. B ;

Werd gezegd, voor zoveel als nodig, dat er niet te statuëren valt over de telastelegging sub litt. A zoals oorspronkelijk omschreven ;

Werden ieder der vijf beklagden veroordeeld tot één vijfde van de kosten die onverdeelbaar noodzakelijk gemaakt werden door het onderzoek en de vervolging van de ten laste van de beklagden gelegde feiten, ten bate van de Staat voor het geheel begroot op 4.420 frank ;

Werden verbeurd verklaard, overelenkomstig artikel 13 § 4 van de wet van 20 juni 1964 ter vrijwaring van de volksgezondheid, het gehele lot van de uit Frankrijk ingevoerde blikken R.-soepen ;

Met gewoon uitstel gedurende een termijn van drie jaar, enkel wat betreft de tegen de eerste veroordeelde uitgesproken hoofdgevangenisstraf van twee maand ;

Op burgerlijk gebied :

Werd de eis van de burgerlijke partij Maatschappij H. ontvankelijk en gegrond verklaard voor zoveel deze verband houdt met de feiten waarvoor de beklagden veroordeeld zijn ;

Werd ieder der verwezenen veroordeeld om aan voornoemde burgerlijke partij, als schadeloosstelling, een provisioneel bedrag te betalen van 1 frank, vermeerderd met de gerechtelijke rente ;

Werd de vraag tot verbeurdverklaring afgewezen als zijnde zonder voorwerp ; »

In beroep werd o.m. beslist :

Op penaal gebied :

Overwegende dat uit de gegevens van de strafzaak als vaststaande dient beschouwd te worden :

1) de Maatschappij H., gevestigd te Brussel, is exclusieve titularis in België van het merk « R. » ;

2) de Maatschappij A., te Parijs, is enig titularis in Frankrijk van de produkten « R. », en heeft in 1963 haar fabricatie van soepblikjes stopgezet ; zij bezat in 1966 te Nanterre (Fr.) een stock van 120 Ton « R. » soepblikjes, die gedeclasseerd was, als ongeschikt voor de menselijke voeding ;

3) deze stock werd gratis overgemaakt aan de « S.A.R.L. Serpa Sport » te Nanterre, onder voorwaarde dat deze gedeclasseerde blikjes zouden bestemd worden uitsluitend als veevoeder ;

4) « Serpa Sport » heeft deze produkten voortverkocht aan de N.V. « X.Y.Z. » : nl. 50.000 dozen op 2-2-1967 aan 0,19 F., en een zelfde hoeveelheid op 15-3-1967 aan 0,30 F. ; de facturen droegen de melding « Marchandise destinée à l'alimentation animale » ; Serpagli Jean François, zaakvoerder van « Serpa Sport » heeft de verkopen afgesloten met ... (eerste beklagde), Directeur-Generaal van de N.V. « X.Y.Z. » ;

5) 50.000 van deze dozen werden door X.Y.Z., bij bemiddeling van ..., tweede beklagde, voortverkocht aan ..., derde beklagde ;

trad dan op als tussenpersoon ..., vierde beklagde, om deze produkten ten slotte te verkopen aan ..., vijfde beklagde ;

I. Aangaande de telastelegging sub littera A.

zoals deze terecht werd heromschreven als het misdrijf uitmakend, voorzien door art. 498, al. 3 S.W.B. :

1) lastens eerste beklagde :

Overwegende dat uit de overliggende gegevens met zekerheid is uit te maken dat ... met bedrieglijk opzet de verkopen van deze produkten heeft gedaan met wijziging van de bestemming, spijs de andersluidende door hem aangegane verbintenis (cfr. supra) ;

Overwegende dat de eerste rechter dan ook terecht het feit A, zoals heromschreven, lastens eerste beklagde be-
wezen heeft verklaard ;

2) lastens tweede beklagde :

Overwegende dat uit de verklaringen van Bouttelier Maurice (Farde 2, onderfarde 1, stuk 15) overduidelijk blijkt dat ... degelijk op de hoogte was niet enkel van de aard en de oorsprong van de produkten, — welke hij als tussenpersoon aan... aanbod, — doch tevens van het feit dat de door hem aangeboden stock enkel als veevoeder mocht worden aangewend ; dat trouwens hem uitdrukkelijk erop was gewezen geworden dat hij moeilijkheden zou hebben wanneer hij overging tot de verkoop in België ;

3) lastens derde beklagde :

Overwegende dat de wijze waarop, en de omstandigheden in dewelke de onderhandelingen gevoerd werden tussen eerste en derde beklagde, ... het grondig vermoeden opleveren dat ook laatstgenoemde kennis had dat de koopwaar niet voor menselijk gebruik gestemd was ;

dat de meldingen voorkomend op de twee facturen dd. 10.2.1967 bij hem aangetroffen genoegzaam het verdacht karakter van de aankopen aanwijken ;

dat verder de brief van 11.2.1967 gericht door eerste beklagde aan ... iedere twijfel dienaangaande uitwist ;

dat pas op 15.2.1967 opdracht werd gegeven door derde beklagde aan de firma Depaire te Kortrijk de 50.000 dozen ingeblikte soep af te halen te St.-Cloud (Fr.) ;

4) lastens vierde beklagde

Overwegende dat vierde beklagde, ..., van voormelde opdracht werd verwittigd, waarop hij op zijn beurt opdracht gaf de faktuur op te maken op naam van ..., vijfde beklagde ;

dat ... toen reeds was ingelicht geworden van het schrijven van 9.2.1967 van de Maatschappij H. waarbij zijn bijzondere aandacht werd getrokken op het feit dat de blikjes « R. » gedeklasseerd waren geworden, en slechts als veevoeder mochten verkocht worden ;

dat ook vierde beklagde derhalve bezwaarlijk van zijn goede trouw kan gewag maken ;

5) lastens vijfde beklagde :

Overwegende dat de eerste rechter terecht in hoofde van deze beklagde de twijfel heeft aanvaard nopens het bedrieglijk inzicht, aldus ... ontslagend van de rechtsvervolgving hoofdens feit A (heromschreven, cfr. supra) ;

dat inderdaad uit de omstandige uitleg door ... verschaft de vaste indruk wordt gewekt dat hij niet op de hoogte was dat de door hem aangekochte stock van 50.000 blikken, slechts als veevoeder mocht worden verkocht ;

II. Aangaande de telastelegging sub littera B.

Overwegende dat, zoals hoger reeds vermeld, het merk « R. » in Frankrijk en in België eigendom zijn van twee verschillende rechtspersonen, die elk een afzonderlijk authentiek produkt op de markt brengen, en derhalve een zelfstandig recht bezitten op hun eigen merk ;

dat verder vaststaat dat ter zake koopwaar « R » werd verkocht, te koop gesteld of in omloop gebracht voorzien van een nagemaakt merk ;

Overwegende immers dat de strikt territoriale grondslag van het merkenrecht voor gevolg heeft dat het in verkeer brengen in eigen land van waren die in het buitenland rechtmatig werden voorzien van een aldaar geldig merk, namaak vormt in de zin van art. 8/c van de merkenwet ; dat de kennis van de namaak in hoofde van degene die de waren in het verkeer brengt voldoende is ;

Overwegende dat aldus nog moeilijk te betwijfelen valt dat minstens vanaf de ontvangst op 9.2.1967 van de brief van de Maatschappij H. (cfr. Supra), tweede, derde en vierde beklagde wetens producten R. in België hebben verkocht te koop gesteld of in omloop gebracht, waarvan ze de Franse herkomst degelijk kenden ;

Overwegende anderdeels dat uit niets blijkt dat vijfde beklagde kennis heeft gekregen van bovenvermeld schrijven van 9.2.1967, terwijl ook mag worden aanvaard dat eerste beklagde ervan niet op de hoogte was dat het merk « R. » in Frankrijk en in België door twee verschillende titularissen was gedeponneerd ;

dat de eerste rechter derhalve terecht de feiten B enkel bewezen heeft verklaard lastens tweede, derde en vierde beklagde ;

III. Aangaande de telastelegging sub littera C.

Overwegende dat deze feiten bewezen zijn gebleven lastens al de beklagden, zoals reeds aangenomen door de eerste rechter ;

Overwegende dat voor kwestieus misdrijf het bedrieglijk opzet niet vereist is ;

dat de ontleding van de genomen monsters tot het besluit leidde dat deze conserven « voor de mensenvoeding als ongeschikt » dienden te worden beschouwd ;

dat het kwestieus besluit van het verslag dd. 28.3.1967 van de eetwareninspectie van het Ministerie van Volksgezondheid weliswaar eerder voorzichtig is geformuleerd, wat niet belet dat, rekening gehouden met de overige gekende gegevens dienaangaande, dient gezegd te worden dat de term ongeschikt neerkomt op deze van schadelijk ;

Overwegende dat de eerste rechter terecht heeft beslist dat de feiten die hij heeft aangehouden lastens beklagden, in hoofde van ieder van hen respectievelijk opgeleverd werden door eenzelfde strafbare gedraging ;

dat anderdeels de uitgesproken hoofdgevangenisstraf lastens eerste beklagde gepast en rechtmatig is ; dat eveneens het verleende gewoon uitstel voor de tenuitvoerlegging ervan dient behouden te worden ;

Overwegende evenwel dat naar het oordeel van het Hof de respectievelijke geldboeten uitgesproken lastens eerste, tweede derde en vierde beklagden ontoereikend zijn, en dienen verhoogd te worden zoals hierna zal worden bepaald ;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig heeft gestatueerd nopens de kosten en de verbeurdverklaring ;

Op burgerlijk gebied :

I. Aangaande de vordering van de burgerlijke partij de Maatschappij H. gericht tegen de vijf beklagden ;

Overwegende dat om gegronde redenen, door het Hof overgenomen, de eerste rechter ieder van de vijf beklagden veroordeeld heeft in betaling van één frank provisionele vergoeding ;

dat de schade van de burgerlijke partij erin bestaat o.m. dat de reputatie van haar merk « R » in België in discredit werd gebracht ;

II (zonder belang)

Op deze gronden,

Het Hof, wijzende op tegenspraak, behalve ten aanzien van eerste beklagde die verstek liet gaan ;

Gelet op de wetsbepaling door de eerste rechter ingeroepen en daarenboven op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935, artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, en artikel 140 van de wet van 18.6.1869 gew. door artikel 2 van de wet van 4.9.1891,

al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid ;

Ontvangt de hogere beroepen, en erover beslissende :

Op penaal gebied :

Bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen, mits deze wijziging :

— dat, met eenparige stemmen, de uitgesproken geldboete lastens eerste, tweede, derde en vierde beklagden respectievelijk wordt gebracht op telkens één geldboete van driehonderd frank, deze geldboeten verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op zesduizend frank voor iedere geldboete van driehonderd frank of een vervangende gevangenisstraf van drie maanden voor iedere geldboete van zesduizend frank ;

Verwijst de vijf verwezenen tot elk één/vijfde van de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie en begroot voor het geheel op 2.235 frank ;

Op burgerlijk gebied :

Bevestigt eveneens het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen ;

NOOT. — Zie het hierboven gepubliceerde commentaar van M. Gotzen,

Kentekeningen bij een nieuw Belgisch arrest over de territorialiteitsregel in merkenzaken.

ARBEIDSRECHTBANK TE BRUGGE

2e Kamer. — 16 juli 1971.

Voorzitter : M. Du Pan.

Rechters in sociale zaken : M.M. H. Creyf en F. Bourdon.

Arbeidsauditeur : M. A. Remerie.

Advocaat : Mr. D. Vandervennet.

Comité voor veiligheid en gezondheid. — Verkiezing van personeelsafgevaardigden. — 1. Voordracht van kandidaten. — Vorderingsrecht van werkgever. — Geen voorafgaande klacht. — Geen rechtsvordering. — 2. Vordering tot nietigverklaring van de verkiezing van een kandidaat. — Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank. — Nietigverklaring. — Toewijzing van vakant mandaat. — 3. Kandidaat wiens verkiezing nietig is. — Geen bescherming tegen ontslag.

1. Tegen de voordracht van een kandidaat als personeelsafgevaardigde kan de werkgever slechts een vordering instellen indien vooraf bij hem tegen de voordracht door een werknemer, die op de kiezerslijsten voorkomt, of door een van de betrokken representatieve werknemersorganisaties een klacht is ingediend.

2. De arbeidsrechtbank neemt kennis van alle geschillen betreffende de instelling en werking van veiligheidscomités, inclusief de vordering strekkende tot vernietiging

van de verkiezing van een kandidaat tot personeelsafgevaardigde.

Zonder de verkiezingen in hun geheel nietig te verklaren kan de rechtbank de verkiezing van een onverkiesbaar kandidaat teniet doen en, op grond van de verkiezingsuitslag, het vakant mandaat toewijzen aan de eerstvolgende kandidaat van dezelfde lijst.

3. De niet verkiesbare werknemer wiens verkiezing vernietigd werd, kan geen aanspraak maken op het bijzonder beschermingsstatuut inzake ontslag.

N.V. Fabrique Nationale d'armes de guerre d'Herstal t./ Thomas en Algemeen Christelijk Vakverbond.

Gelet op het verzoekschrift van eiseres gedateerd op 25.5.1971 en op 26.5.1971 toegezonden aan de Arbeidsrechtbank te Brugge, alwaar het op 27.5.1971 door de Heer Voorzitter voor ontvangst werd ondertekend ;

Dat dit verzoekschrift ertoe strekt de nietigverklaring te horen uitspreken van de verkiezing van de heer Thomas Jean-Marie tot plaatsvervangend lid voor de arbeiders op de lijst nummer twee voor het Comité voor Veiligheid, Gezondheid en Verfraaiing der werkplaatsen ingesteld in het bedrijf van eiseres, zoals mede te horen zeggen voor recht dat in de vacatuur van de heer Thomas Jean-Marie wordt voorzien door de heer Debacker Dirk, gezien het aantal voorkeurstemmen door deze laatste behaald volgens het bulletin van stemopneming dd. 18.5.1971 of minstens te horen zeggen voor recht dat Thomas Jean-Marie niet de voorwaarden vervult om te zetelen als plaatsvervangend lid voor de arbeiders in het Comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen ingesteld bij eiseres zodat hij hieruit dan ook dient geweerd, alsook dat Thomas Jean-Marie derhalve niet geniet van de in dit verband voorziene wettelijke bescherming ;

.....

Overwegende dat eiseres in haar hogeraangehaald inleidend verzoekschrift uitvoerig de omstandigheden verduidelijkt welke tot haar eis aanleiding gaven ;

Dat zij aanhaalt dat in haar bedrijf, de N.V. Fabrique Nationale d'Armes de Guerre d'Herstal - afdeling breima-chines - met zetel te St. Michiels-Brugge, volgens een daarin nader bepaald tijdschema uiteindelijk op 18.5.71 werd overgegaan tot de verkiezing van de personeelsafgevaardigden voor het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen ;

Dat op de kandidatenlijst nummer twee voor de arbeiders voorgedragen door tweede verweerder, het Algemeen Christelijk Vakverbond, de naam figureerde van eerste verweerder de heer Thomas Jean-Marie welke luidens een in de bundel van eiseres voorgelegd uittreksel uit zijn geboorteakte werd geboren op 25 september 1952, waaruit blijkt dat hij op de dag van de aanplakking van de verkiezingsdatum, zijnde 24 maart 1971, nog minderjarig was en derhalve niet voldeed aan de voorwaarden van verkiesbaarheid ter zake dwingend gesteld door de wet ;

Dat eerste verweerder door tweede verweerder ook geenszins werd voorgedragen als kandidaat vertegenwoordiger van de jongeren, gezien deze in het bedrijf van eiseres niet in voldoende aantal waren tewerk gesteld op de voormelde datum van aankondiging van de verkiezingsdatum opdat een dergelijke vertegenwoordiging wettelijk toelaatbaar zou zijn ;

Dat dan op 18.5.1971 betrokkene, Thomas Jean-Marie, na zijn voordracht door het Algemeen Christelijk Vakverbond, op lijst nummer twee als plaatsvervangend personeelslid voor de arbeiders werd verkozen voor het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen ingesteld bij eiseres ;

Dat eiseres meer bepaald in rechte laat opmerken dat Thomas Jean-Marie gezien zijn ontoereikende leeftijd volledig onwettelijk als kandidaat door zijn vakorganisatie werd voorgedragen ;

Dat eiseres daarbij aansluitend terecht voorhoudt dat voor haar de mogelijkheid niet openstond om zich, staande de voordracht van de kandidatenlijsten en de aanplakking ervan op 13.4.1971, tegen bedoelde voorgestelde kandidatuur van Thomas Jean-Marie op wettelijk toelaatbare wijze te verzetten, dit ingevolge de ganse inhoud van artikel 25 van het koninklijk besluit van 18 februari 1971 ;

Dat laatstbedoelde bepalingen immers het recht van eiseres om zich als werkgeefster tegen een onwettelijke kandidatuur te voorzien bij de voordracht ervan, afhankelijk stellen van een voorafgaande klacht door een werknemer die op de kiezerslijst voorkomt of door een betrokken representatieve organisatie bij de werkgeefster ingediend, wat in het gegeven geval echter niet gebeurde ;

Dat eiseres verder aanhaalt dat de plaatsvervangende leden van het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen tijdens de duur der wettelijk bepaalde periode eenzelfde bescherming genieten als de effectieve leden hoewel het volgens eiseres onmogelijk de bedoeling van de wetgever kan zijn geweest ook eenzelfde bescherming te verlenen aan iemand waarvan uitdrukkelijk is bepaald dat hij niet kan worden verkozen ; dat bedoelde bescherming bezwaarlijk zal worden verleend door een werkgeefster aan wie voordien niet eens het recht van oppositie tegen de voordracht van deze litigieuze kandidatuur gegeven was ;

Dat met het oog op een behoorlijke functionering en ter behartiging der aan het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen opgedragen belangrijke bevoegdheden, eiseres dan ook meent dat de verkiezing van Thomas Jean-Marie, die wettelijk onbekwaam is om als plaatsvervangend lid in het comité zitting te nemen, dient nietig verklaard en dat in zijn vacatuur moet worden voorzien teneinde de vlotte werking van het comité te waarborgen voor de toekomst ;

Dat in deze vacatuur is voorzien door Debacker Dirk, gelet op de voorkeurstemmen door deze behaald blijkens het bulletin van stemopneming van 18 mei 1971 ;

Dat eiseres welke nadrukkelijk verklaart de nietigverklaring der verkiezingen niet te vragen, aanvoert dat daartoe immers geen termen aanwezig zijn en een algehele nietigverklaring der verkiezingen trouwens niet de gewenste oplossing zou brengen die door eiseres gevraagd wordt in het beschikkend gedeelte van haar verzoekschrift ;

Overwegende dat beide verweerders deze vorderingen voorgedragen door eiseres uitdrukkelijk betwisten ;

Dat zij hierbij vooreerst gans ten onrechte voorhouden dat aan de arbeidsrechtbank alleen de bevoegdheid tot nietigverklaring der verkiezingen zou zijn toegekend, waarbij niet zou kunnen worden ingegaan op de vraag van eiseres om een bepaalde kandidaat te laten vervangen door een andere aangewezen kandidaat ;

Dat verweerders evenzeer ten onrechte beweren dat het verzoek van eiseres tot vervanging van een kandidaat die niet aan de wettelijke voorwaarden voldoet laattijdig en bijgevolg niet meer ontvankelijk is ;

Dat verweerders, naast overige beschouwingen tot stavang van hun zienswijze, ondermeer voorhouden dat Thomas Jean-Marie alleen als plaatsvervanger werd verkozen zodat hij in deze hoedanigheid weinig kans heeft ooit te mogen zetelen, hoewel hij in die functie wel bekwaam zou zijn geweest en overigens door zijn medearbeiders duidelijk bij voorkeur werd verkozen ;

Dat verweerders zich in ondergeschikte orde ook wel akkoord willen verklaren met de vervanging van Thomas Jean-Marie door Debacker Dirk, op voorwaarde dat de

wettige bescherming ten voordele van Thomas Jean-Marie zou blijven bestaan, meer bepaald dan deze voor de voorgedragen kandidaten voorzien in artikel 1 bis, paragraaf 4 van de wet dd. 10 juni 1952, daar verweerders wel aanvaarden dat de bescherming voorzien door artikel 1 bis, paragraaf 3 van dezelfde wet niet meer van toepassing is wanneer betrokkene Thomas Jean-Marie geen plaatsvervangend lid meer blijft die het personeel vertegenwoordigt ;

Overwegende dat eiseres bij de handhaving van de vorderingen uit haar inleidend verzoekschrift en in antwoord op de middelen van verweerders vooreerst terecht voorstaat dat de arbeidsrechtbank wel degelijk bevoegd is inzake haar huidige eisen, gezien het tot de exclusieve bevoegdheid van deze rechtbank behoort om kennis te nemen van alle geschillen betreffende de instelling en de werking van de diensten en comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen en dit hoofdzakelijk op grond van artikel 583 van het gerechtelijk wetboek en de herhaald gewijzigde wet van 10 juni 1952, meer bepaald op 17 februari 1971 ;

Dat eiseres er blijft op wijzen dat door haar in hoofddorde enkel de nietigverklaring wordt gevorderd van de verkiezing van Thomas Jean-Marie tot plaatsvervangend personeelslid in het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen ingesteld bij eiseres, waarbij ook voor recht zou worden gezegd dat in zijn vacatuur is voorzien door Debacker Dirk, gelet op het voorgelegde bulletin van stemopneming dd. 18 mei 1971 waaruit het aantal voorkeurstemmen blijkt door deze laatste behaald ;

Dat eiseres ondergeschikt en daarbij aansluitend blijft vorderen ook te horen zeggen voor recht dat, gezien Thomas Jean-Marie niet de voorwaarden vervult om te zetelen als plaatsvervangend lid voor de arbeiders in het bij haar ingestelde comité en hij hieruit dient geweerd, hij derhalve niet geniet van de bescherming zoals voorzien in artikel 1 bis, paragraaf 3 en paragraaf 4 van de wet dd. 10 juni 1952, vermits niemand kan gehouden zijn tot gevolgen of verplichtingen ontstaan uit enige onwettelijkheid welke de rechtbank moet doen ophouden ;

Dat eiseres in verband met de gegrondheid der vordering nog bevestigt dat Thomas Jean-Marie bij de verkiezingen wegens zijn ontoereikende ouderdom niet kiesbaar was en bijgevolg ook niet als kandidaat kon worden voorgedragen, terwijl hij evenmin aanspraak kan maken op enige andere vertegenwoordiging voorzien in artikel 15 van het koninklijk besluit dd. 18 februari 1971, gezien in de onderneming van eiseres de jonge werknemers niet vertegenwoordigd zijn daar er geen vijftientig werknemers van minder dan éénnentwintig jaar zijn tewerkgesteld ;

Dat eiseres tenslotte dan ook meent dat, waar zij alleen de wettelijke gevolgen van de kandidaturen en vertegenwoordigers draagt, zij toch ergens moet gerechtigd zijn te vorderen dat die zelfde kandidaturen en vertegenwoordigingen in haar comité aan alle wettelijke vereisten beantwoorden ;

Overwegende dat bij de beoordeling welke zich ten aanzien van huidige betwisting opdringt inderdaad moet worden vastgesteld dat het geschil steunt op de toekenning van een mandaat aan een kandidaat die niet de voorwaarden van kiesbaarheid verenigde, daar hij, zonder kandidaat-vertegenwoordiger te zijn voor de jongeren, niet de in het andere geval wettelijk vereiste leeftijd van kiesbaarheid bezat ;

Dat waar in het bedrijf van eiseres dus blijkbaar evenmin de terzake gestelde voorwaarden verwezenlijkt waren om een afgevaardigde voor de jonge werknemers te verkiezen, het vaststaat dat eerste verweerder Thomas Jean-Marie, die op de dag der verkiezingen geen éénnentwintig jaar was, niet voldeed aan de voorwaarden van ver-

kiesbaarheid zodat zijn verkiezing had moeten geweerd worden ;

Dat het wel degelijk zo is dat de wetgever, na alle voorgaanden inziende dat tal van mogelijke onregelmatigheden van allerlei aard best niet noodzakelijk als gevolg dienden te hebben dat het ganse procedureverloop der verkiezingen moest worden herhaald, te dien einde juist de mogelijkheid heeft geschapen om dergelijke fouten, zelfs bestaande na een overigens regelmatig verloop der verkiezingen, te doen herstellen door de arbeidsrechtbanken zonder dat zij genoodzaakt zijn de nietigverklaring van geheel de verkiezingen uit te spreken ;

Dat inzonderheid bedoelde mogelijkheid werd beoogd bij de nieuwe wetsaanvulling door artikel 9, paragraaf 3, 3° van de wet van 17 februari 1971 ;

Overwegende dat er in onderhavig geval stellig geen reden voorhanden is om nieuwe verkiezingen te laten plaats hebben, maar duidelijk enkel herstel dient gedaan van een, zoals achteraf gebleken, ten onrechte gedane verdeling van de mandaten der afgevaardigden ten gevolge van het toekennen van een mandaat van plaatsvervanger aan een niet verkiesbare kandidaat ;

Dat in dit verband de arbeidsrechtbank niet alleen onbetwistbaar bevoegd is inzake de eis tot nietigverklaring der betwiste verkiezing van eerste verweerder Thomas Jean-Marie tot plaatsvervangend lid voor de arbeiders in het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen bij eiseres, doch eveneens op grond der thans bestaande wettelijke beschikkingen bevoegd is inzake de eis tot oplossing van het tegelijk gestelde geschil betreffende de verdeling der mandaten, zodat eveneens kan worden aangeduid welke kandidaat ter vervanging van eerste verweerder, Thomas Jean-Marie, wegens de bestaande vacatuur het mandaat moet toegewezen krijgen ;

Overwegende dat tegenover de verkeerde verwijzing door verweerders naar het artikel 25 van het koninklijk besluit dd. 18 februari 1971 bij hun bewering als zou het verzoek van eiseres laattijdig zijn, enkel dient gesteld dat volgens de geldende bepalingen van het artikel 57 van hetzelfde koninklijk besluit dd. 18 februari 1971 de vordering tijdig werd ingeleid op de laatste dag van de voorgeschreven termijn van acht dagen volgend op de aanplakking van de uitslag der stemming zodat zij in dit opzicht wel ontvankelijk is ;

Dat derhalve op grond der uitdrukkelijke vermeldingen aangegeven in de wet en de ter zake voorziene procedure-regeling de vordering van eiseres als ontvankelijk dient te worden aangezien wat de vorm en de termijn betreft ;

Overwegende dat uiteindelijk naar aanleiding van de beoordeling ten gronde dient weerhouden dat geenszins kan of wordt betwist dat eerste verweerder Thomas Jean-Marie ten gepasten tijde niet voldeed aan de voorwaarden van artikel 1, paragraaf 4b bis van de wet dd. 10 juni 1952, aangezien hij geen eenentwintig jaar oud was op de dag der verkiezingen ;

Dat in hetzelfde verband reeds werd vastgesteld dat er in het bedrijf van eiseres geen aanleiding was om een vertegenwoordiger te kiezen van de jonge werknemers, waarvoor overigens geen kandidatenlijst werd voorgedragen ;

Dat waar de vordering van eiseres op grond van alle voorgaande overwegingen benevens ontvankelijk ook degelijk gegrond voorkomt, met het daarbij aansluitend nagaan van het proces-verbaal der verkiezingen blijkt dat, na het weren van Thomas Jean-Marie dat zich noodzakelijk opdringt, het betreffende de plaatsvervangende personeelsafgevaardigden in de categorie der werklieden, de heer Debacker Dirk is welke in eerst nuttige volgorde in aanmerking komt als plaatsvervangend lid voor de arbeiders op de lijst nummer twee ;

Dat tenslotte, vermits benevens zijn kandidatuur ook het mandaat van de heer Thomas Jean-Marie gesteund was op een onwettelijkheid, belanghebbende onmogelijk aanspraak kan maken op de in elk ander geval geldende wettelijke bescherming in verband met een ontslag ;

.....

NOOT. — Zoals bekend zijn de wettelijke bepalingen in zake de verkiezing en bescherming van de personeelsafgevaardigden voor de ondernemingsraden en de veiligheidscomités thans identiek.

Het vorenstaand vonnis van de Arbeidsrechtbank te Brugge van 16 juli 1971 en het ook in dit nummer opgenomen vonnis van de Arbeidsrechtbank te Mechelen van 3 mei 1971 behandelen aspecten van de verkiezing van personeelsafgevaardigden voor de paritaire ondernemingsraden, die voor de rechtspraak en rechtsleer niet zonder belang zijn.

1. Voorziening door de werkgever tegen de voordracht van kandidaten.

De Arbeidsrechtbank te Brugge aanvaardt de door de werkgever verdedigde stelling dat de werkgever overeenkomstig het bepaalde bij artikel 25 van het K.B. van 18 februari 1971 betreffende de aanwijzing van afgevaardigden in de veiligheidscomités enkel een voorziening in rechte tegen de voordracht van kandidaten kan instellen indien de bestreden kandidaturen voorafgaand het voorwerp waren van een klacht vanwege de werknemers of vanwege de betrokken werknemersorganisaties (zie idem K.B. 18 februari 1971 tot regeling van de ondernemingsraden).

Steunend op de artikelen 1, § 4, h, tweede lid, 3° van de wet van 10 juni 1952 (veiligheid en gezondheid) en 24, tweede lid, 3° van de wet van 20 september 1948 (organisatie van het bedrijfsleven), zoals die gewijzigd werden bij de wet van 17 februari 1971, verwerpt de Arbeidsrechtbank te Mechelen deze stelling.

De wettelijke bepalingen, aangeduid door de Mechelse rechtbank, stellen thans dat de werkgevers, de werknemers en de betrokken representatieve organisaties, volgens de door de Koning bepaalde procedure, bij de arbeidsrechtbank een vordering kunnen instellen tot beslechting van een geschil betreffende de aanplakking en de voordracht van de kandidatenlijsten of van een geschil betreffende de verdeling der mandaten van de afgevaardigden van het personeel.

In de geschiedenis van de wet van 17 februari 1971 wordt ten aanzien van de toevoeging van een 3° aan artikel 24 van de wet van 20.9.1948 (cfr. art. 1, § 4, h W. 10.6.1952) enkel gezegd dat zij moet toelaten de soepele procedure voor het opmaken van de kandidatenlijsten te behouden die vervat was in artikel 7 van het besluit van de regent van 13 juli 1949 betreffende de verkiezingen voor de ondernemingsraden (cfr. art. 17 K.B. 22 april 1958 betreffende de aanwijzing van afgevaardigden voor de veiligheidscomités ; zie Kamer van volksvertegenwoordigers, zitting 1970-71, Parl. Stuk nr. 838/1, Memorie van toelichting, p. 5).

De beide koninklijke besluiten van 18 februari 1971 betreffende de ondernemingsraden en de veiligheidscomités hernemen in hun respectieve artikels 25 eenvoudigweg de vroegere reglementaire teksten van de besluiten van 13 juli 1949 en 22 april 1958 : de werkgever kan, evenals de werknemers en de organisaties, bij de arbeidsrechtbank beroep instellen tegen de voordracht van een kandidaat mits de voordracht aanleiding heeft gegeven tot een klacht van de werknemers of van de representatieve werknemersorganisaties bij de werkgever.

De vroegere jurisprudentie en de rechtsleer bevestigden

dienovereenkomstig ten aanzien van onregelmatige kandidaturen dat door de werkgever enkel *na de verkiezingen* een klacht tegen de geldigheid van de verkiezingen kon ingeleid worden indien de onregelmatigheid niet tevoren door de werknemers of de organisaties was opgeworpen (Steyaert, Ondernemingsraden en Comités voor veiligheid en hygiëne, nr. 50; V.B.N., Ondernemingsraden en Comités voor veiligheid en gezondheid 1958, p. 11; Werkr. Roeselare 15 juni 1950, T.S.R. 1950, 196; Werkr. Ber. Brugge 4 sept. 1950, T.S.R. 1951, 12 met noot R.G.).

De huidige wettekst laat de Koning nog enkel toe de procedure vast te stellen volgens welke de rechtsvordering tegen een onregelmatige kandidatuur moet ingesteld worden. De rechtsvordering zelf wordt zonder beperking op identieke wijze toegekend aan de werkgever, de werknemers en de betrokken werknemersorganisaties (art. 24, tweede lid, 3° W. 20.9.1948; art. 1, § 4, h, tweede lid, 3° W. 10.6.1952). In zover de beide uitvoeringsbesluiten van 18 februari 1971 aan de uitoefening van de rechtsvordering door de werkgever als prealabele voorwaarde een klacht van de werknemers of van de organisaties verbinden, brengen zij een discriminatie aan die de wet zelf niet kent.

Op grond van de vigerende wettekst is zeer moeilijk houdbaar de stelling dat de bevoegdheid van de Koning verder reikt dan het vaststellen van de vormen en termijnen waarin de vorderingen moeten ingeleid, onderzocht en gevonnist worden, van de rechtsmiddelen en van de wijze van tenuitvoerlegging. De bevoegdheid om de procedure vast te stellen laat niet toe essentiële voorwaarden aan het vorderingsrecht zelf te stellen welke verder reiken dan die bepaald bij artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek dat ter zake het gemeen recht uitmaakt, de hoedanigheid en het belang van de eiser.

Benevens het evident persoonlijk, rechtstreeks en wettig belang van de werkgever bij een regelmatig verloop van de verkiezing van de personeelsafgevaardigden voor de paritaire bedrijfsorganen, vormt ook het belang van de overige betrokken partijen, werknemers en organisaties, een afdoende rechtvaardiging om de werkgever preventief een rechtsvordering met betrekking tot een onregelmatig voorgedragen kandidatuur toe te kennen, ook al was die onregelmatigheid voorafgaand niet het voorwerp van een klacht vanwege werknemers of organisaties zoals artikel 25 van de beide bedoelde koninklijke besluiten van 18 februari 1971 dit tekstueel vereist.

De beslissing van 3 mei 1971 van de Mechelse arbeidsrechtbank dient dan ook goedgekeurd te worden.

Met betrekking tot de procedure moet op grond van de bestaande reglementaire teksten geconcludeerd worden dat de werkgever, ter uitoefening van zijn rechtsvordering betreffende de voordracht van kandidaten, evenzeer als de andere partijen ertoe gehouden is zijn klacht voor te leggen aan de organisatie die de betwiste kandidaat heeft voorgedragen en dit binnen de vijf dagen volgend op de aanplakking van de datum der verkiezing en van de namen van de kandidaten (zie eerste en tweede lid van art. 25 van de beide K.B. van 18.2.1971). Voor het overige is de procedure gelijk voor alle betrokkenen en kent zij hetzelfde verloop, inclusief de mogelijkheid om later de vernietiging van de verkiezing te vorderen of de verdeling van de mandaten te betwisten.

2. Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank inzake verkiezingen.

Krachtens artikel 583 van het Gerechtelijk Wetboek, artikel 1, § 4 h, eerste lid van de wet van 10 juni 1952 en artikel 24, eerste lid van de wet van 20 september 1948, behoren de geschillen omtrent de instelling en de werking van de veiligheidscomités en de ondernemingsraden tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank.

Speciaal met betrekking tot de kiesverrichtingen voegen voormelde artikels 24 en 1, § 4 daaraan toe dat werkgevers, werknemers en organisaties, volgens een door de Koning te bepalen procedure, hetzij een aanvraag kunnen indienen tot nietigverklaring van de verkiezingen, hetzij een vordering instellen ter beslechting van geschillen betreffende de voordracht en de aanplakking van kandidatenlijsten of de verdeling der mandaten van de personeelsafgevaardigden.

Op grond van de wettelijke bevoegdheidsregeling lijdt het geen twijfel dat de door de wetgever gewilde jurisdictionele controle op de geldigheid van de verkiezingen van de personeelsafgevaardigden een zeer ruime reikwijdte heeft. Het is de taak van de arbeidsgerechten zowel de weerslag van de niet-naleving van wettelijke vorm- en grondvoorschriften te beoordelen, als de nodige maatregelen te treffen opdat de uitslag van de verkiezingen de loyale uitdrukking van de wil van de kiezers zou zijn (cfr. Steyaert, op. cit. nr. 61).

Kan de arbeidsrechtbank dus, zo nodig, de verkiezingen nietig verklaren zowel omwille van onregelmatigheden begaan tijdens de kiesverrichtingen als tijdens de voorafgaande verrichtingen, dan betekent zulks evenwel niet dat om het even welke onregelmatigheid of zelfs elke ernstige onregelmatigheid de nietigverklaring van de verkiezingen moet medebrengen. Een dergelijke verregaande maatregel zou vaak enkel een sanctie betekenen voor de werkgever, die de kosten van de te houden nieuwe verkiezingen zal moeten dragen.

Een redelijke uitleg van de wil van de wetgever leidt tot het besluit dat, welk ook het vastgesteld gebrek zij, gronden tot vernietiging van de verkiezingen slechts aanwezig zijn indien de gepleegde onregelmatigheid de uitslag van de verkiezingen heeft kunnen beïnvloeden (Steyaert, op. cit. nr. 61; vergelijk: De Baedts, Administratief Lexicon, Gemeenteraadsverkiezingen, 146 en 242).

Ten aanzien van de onverkiesbaarheid van een verkozen personeelsafgevaardigde is inzonderheid te constateren dat geen enkele wets- of reglementsbeepaling voorhoudt dat zulke omstandigheid de nietigheid van de verkiezingen tot gevolg heeft. Zoals bij de gemeenteraadsverkiezingen, waarvan de kieswet trouwens model heeft gestaan voor de organisatie van de ondernemingsverkiezingen, is de stemming voor de paritaire ondernemingsorganen een lijststemming en komen de stemmen uitgebracht op een kandidaat waarvan achteraf de onverkiesbaarheid wordt vastgesteld ten goede aan de lijst waartoe hij behoort (vergelijk: art. 84 gemeentekieswet met art. 52 K.B. 18.2.1971 inzake ondernemingsraden en art. 53 K.B. 18.2.1971 inzake veiligheidscomités; De Baedts, op. cit. nr. 47).

Principiële gronden tot vernietiging van de verkiezingen bestaan alleen voor het geval dat een niet geldige kandidatuur met opzet werd voorgedragen om stemmen te winnen.

In alle geschillen omtrent de verkiezingen, ook in die nopens de verdeling van de mandaten der personeelsafgevaardigden, zal de opdracht van de arbeidsgerechten er dus meestal in bestaan de vordering tot vernietiging van de verkiezingen als dusdanig af te wijzen (de verkiezingen zijn ondeelbaar), maar de begane fouten, vergissingen en onregelmatigheden te herstellen ten einde de verkiezingsuitslag in overeenstemming te brengen met de wil van de kiezers en met de wettelijke voorschriften.

In deze optiek heeft de arbeidsrechtbank te Brugge in haar vonnis van 16 juli 1971 zeer judicieus de aanwijzing van een plaatsvervangende kandidaat die wettelijk onverkiesbaar was, teniet gedaan en het vrijgekomen mandaat toegewezen aan de eerstvolgende plaatsvervangende kandidaat van dezelfde lijst.

ARBEIDSRECHTBANK TE MECHELEN

2e Kamer. — 3 mei 1971.

Voorzitter : M. E. Duys.

Rechters in sociale zaken : M.M. L. Heybrechts en J. Van der Wee.

Arbeidsauditeur : C. Quisthoudt.

Ondernemingsraad. — Comité voor veiligheid en gezondheid. — Verkiezing van personeelsafgevaardigden. — 1. Voordracht van kandidaturen. — Vorderingsrecht van de werkgever. — Ontvankelijkheid. — Geen voorafgaande klacht vereist. — 2. Geschiktheid van de kandidaat. — Bewijs.

1. *Op grond van de wet zelf kan de werkgever een vordering instellen tegen de kandidatuur van een werknemer, niettegenstaande de uitvoeringsbesluiten alleen de voorziening in het geval van een voorafgaande klacht van een werknemer hebben geregeld.*
2. *Indien de ingediende kandidatuur beantwoordt aan de formele wettelijke vereisten en de werkgever niet bewijst dat de kandidaat de door de wetgever gewilde feitelijke geschiktheid niet bezit, is zijn klacht tegen de kandidatuur ongegrond.*

N.V. Upjohn t./

Algemeen Christelijk Vakverbond een Van Bogaert.

.....

Gehoord partijen ter zitting van 3 mei 1971 waarop zij in het reeds ingeleide geding en dit voor zover als nodig, de rechtbank uitdrukkelijk verzoeken proces-verbaal op te maken van hun vrijwillige verschijning er toe strekkende aan iedere betwisting omtrent de ontvankelijkheid der vordering wegens vormgebreken te verzaken en ten gronde uitspraak te horen doen over het feit dat eiseres de kandidatuur van 2° verweerster voor de verkiezing van de leden van de ondernemingsraad en het Comité voor Veiligheid, Gezondheid en Verfraaiing van de Werkplaatsen in de onderneming, ongeschikt vindt om reden dat :

1. 2° verweerster wegens ziekte afwezig is op het werk sinds augustus 1970 en die ziekteperiode enkele malen onderbrak door korte aanwezigheidsperiodes zodat zij terug van het gewaarborgd maandloon kon genieten ;
2. haar collegialiteit veel te wensen overliet.

Wat de ontvankelijkheid betreft.

Overwegende dat de wet van 20 september 1948, gewijzigd bij de wetten van 28.1.1963 en 16.1.1967, en bij artikelen 68 en 70 van artikel 3 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het gerechtelijk wetboek, in zijn artikel 24, gewijzigd en aangevuld bij artikel 6 van de wet van 17.2.1971, een mogelijkheid van voorziening door de werkgever tegen de voorgebrachte kandidatuur van de werknemer als lid van de ondernemingsraad en het Comité voor Veiligheid, Gezondheid en Verfraaiing van de Werkplaatsen inricht ;

Overwegende dat anderzijds de artikelen 25 der koninklijke besluiten van 18.2.1971 op de ondernemingsraden en de Comités voor Veiligheid, Gezondheid en Verfraaiing van de Werkplaatsen de formaliteiten der procedure van verhaal uitgeoefend door de werkgever voor de arbeidsrechtbanken tegen de voordracht van de kandidaat-leden van de ondernemingsraad en het Comité voor Veiligheid, Gezondheid en Verfraaiing van de Werkplaatsen, enkel schijnt geregeld te hebben voor het geval deze kandidaturen voorafgaandelijk reeds het voorwerp waren van een

klacht uitgaande van de werknemers overeenkomstig het eerste lid van artikel 25 ;

Overwegende dat vermits de wet de mogelijkheid van voorziening voor de werkgever niet uitsluit, deze laatste tot het geding dient toegelaten en alle betwisting omtrent de nietigheid van de vorm waarin de voorziening voor de rechtbank diende gebracht, uitgesloten werd door de uitdrukkelijke verklaring van de vrijwillig verschijnende partijen ;

Dat de vordering dan ook ontvankelijk voorkomt ;

Ten gronde.

Overwegende dat niet betwist wordt dat 2° verweerster aan de formele vereisten gesteld door de wet om als kandidaat-lid van de ondernemingsraad en het Comité voor Veiligheid, Gezondheid en Verfraaiing van de Werkplaatsen op te treden, voldoet ;

Overwegende dat deze wettelijke vereisten rekening hielden met bepaalde feitelijke vereisten waaronder een waarborg dat de kandidaten de onderneming waartoe ze behoren dienen te kennen en de werking ervan moeten kunnen volgen ten einde op de hoogte te zijn van de werkvoorwaarden en de evolutie van het bedrijf hetgeen hen moet toelaten daadwerkelijk en met kennis van zaken hun sociaal mandaat uit te oefenen ;

Overwegende dat in casu vaststaat dat 2° verweerster sedert jaren in dienst is van eiseres, bovendien effectief lid is van de ondernemingsraad sinds 1967 en plaatsvervangend lid van het Comité van Veiligheid, Gezondheid en Verfraaiing van de Werkplaatsen ;

Dat nooit voordien enig bezwaar omtrent haar geschiktheid was ingediend ;

Dat dienvolgens mag aangenomen worden dat 2° verweerster op de hoogte is van hetgeen in het bedrijf omgaat ;

Dat weliswaar 2° verweerster sedert augustus 1970 ziek werd en slechts met tussenpozen het werk hervatte, maar eiseres niet bewijst dat 2° verweerster daardoor niet langer geschikt zou zijn om eventueel in de toekomst verder deel uit te maken van de ondernemingsraad ;

Dat evenmin enig bewijs geleverd wordt als zou 2° verweerster misbruik maken van haar beschermde positie ;

Overwegende dat wat de 2° grief betreft, nl. het gebrek aan collegialiteit, eiseres geen enkel reëel gegeven voorbrengt om deze bewering te staven ;

Dat anderzijds tot nog toe gaan enkele werknemer uit de onderneming een formeel bezwaar indiende tegen de kandidatuur van 2° verweerster wegens haar gebrek aan collegialiteit, begrip dat toch in de eerste plaats dient geapprecieerd door de werkmakers van de werknemer ;

Dat tenslotte het haar collega's zullen zijn die bij de verkiezingen op democratische manier hun oordeel zullen kunnen uitspreken over het al dan niet geschikt zijn van de kandidaat om hun belangen te behartigen in de schoot der onderneming ;

Overwegende dat de vordering dan ook ongegrond voorkomt ;

.....

NOOT.— Zie in dit nummer ook het vonnis van de arbeidsrechtbank te Brugge van 16 juli 1971 met noot van J.R.R.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

VREDEGERECHT TE DEURNE

5 april 1971.

Rechter : M. de Messemaeker.

Advocaten : Mrs. De Bie loco Bastaens en
M. Brouns loco L. Brouns.**Handelshuur. — Stilzwijgende huurverlenging. — Overeenkomst van onbepaalde duur. — Opzegging door de huurder. — Termijn.**

Indien de huurder geen hernieuwing van de handelshuur gevraagd heeft en na het verstrijken van de overeenkomst in het bezit van het gehuurde goed gelaten wordt, ontstaat er tussen partijen een huurovereenkomst van onbepaalde duur. Deze kan door de huurder beëindigd worden met een opzegging die aan de plaatselijke gebruiken gebonden is. In de agglomeratie van Antwerpen bedraagt de termijn drie maanden vóór het einde van het huurjaar voor huizen waarvan de huurprijs meer dan 3.000 fr. per maand bedraagt.

Migom t./ Corstjens.

Overwegende dat de eis, zoals ingeleid bij dagvaarding, strekt tot het goed en geldig verklaren van de opzeg bij aangetekend schrijven dd. 17 augustus 1970 door eisers gedaan en meteen te zeggen dat deze opzegging alle gevolgen en uitwerkselen zal hebben tegen 1 april 1972, dienvolgens de bestaande huurovereenkomst verbroken te horen verklaren; verweerster te veroordelen om het gehuurde, zijnde het handelshuis gestaan en gelegen te Deurne, Herentalsebaan 287, te verlaten en te ontruimen en ter vrije beschikking te stellen tegen 1 april 1972, met machtiging tot uitdrijving bij ingebrekeblijven;

Overwegende dat partijen het er over eens zijn:

— dat verweerster sedert 1 december 1952, onder het regime der wet op de handelshuren, een handelshuis, gelegen te Deurne, Herentalsebaan 287, in huur had van eisers,

— dat, bij gebrek aan huurhernieuwing, tijdig aangevraagd door de huurster, er sedert 1 december 1961 tussen partijen een huurovereenkomst van onbepaalde tijd ontstond,

— dat eisers, in hun hoedanigheid van verhuurders, bij aangetekend schrijven van 17 augustus 1970, aan verweerster opzeg gaven tegen 1 april 1972,

— dat verweerster, van haar kant, bij aangetekend schrijven dd. 10 februari 1971, zijnde na datum der dagvaarding, eveneens opzeg gaf tegen 1 september 1971,

— dat de maandelijkse huurprijs 7.800 fr. belooft;

Overwegende dat verweerster derhalve vraagt dat de door haar gegeven opzeg goed en geldig zou worden verklaard, en te zeggen voor recht dat deze opzegging alle gevolgen en uitwerking zal hebben tegen 1 september 1971;

Overwegende dat eisers, bij conclusies, thans en gelet op de inmiddels door verweerster gegeven opzeg, doen gelden dat de door verweerster gegeven opzeg ten vroegste geldig kan zijn tegen 1 december 1971, en zij derhalve vorderen dat deze opzeg slechts zou geldig verklaard worden tegen 1 december 1971;

Overwegende dat niet kan betwist worden — en trouwens ook niet betwist wordt — dat, indien bij gebreke aan het vragen ener huurhernieuwing de huurder in het bezit wordt gelaten van de gehuurde plaatsen, er tussen partijen een huurovereenkomst van onbepaalde duur ontstaat;

Overwegende dat, zo de termijn van vooropzeg van een

huurovereenkomst met onbepaalde duur wettelijk geregeld is wanneer de opzeg gegeven wordt door de verhuurder, de wet nochtans het volstrekke stilzwijgen behoudt voor de opzeg gegeven door de huurder; dat een dergelijke opzeg dan ook onderworpen is aan de plaatselijke gebruiken (zie: La Haye en Van Kerckhoven, « Les Nouvelles », Baux Commerciaux, nrs. 1610 en 1774);

Overwegende dat de plaatselijke gebruiken van de Antwerpse agglomeratie inzake handelshuren voor onbepaalde tijd dezelfde zijn als deze voor de huurcontracten van burgerlijke aard, te weten drie maanden vóór het einde van het huurjaar voor woningen waarvan de huurprijs méér dan 3.000 fr. per maand belooft;

Overwegende, derhalve, dat de opzeg, door verweerster gegeven op 10 februari 1971 tegen 1 september 1971, tijdig gegeven is, en derhalve als goed en van waarde dient te worden verklaard;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter voornoemd, rechtdoende op tegenpraak en in eerste aanleg,

Verklaren de opzeg door verweerster gegeven, bij aangetekend schrijven dd. 10 februari 1971 tegen 1 september 1971, goed en geldig; zeggen voor recht dat deze opzeg al zijn gevolgen en uitwerkselen zal hebben tegen 1 september 1971;

Compenseren de kosten;

NOOT. — Zie A.P.R. Tw. Huurhernieuwing, door Ach. Pauwels, nr. 257.

Volgens de gebruiken in de agglomeratie van Antwerpen (zie R.W. 1970-71, 47) kan voor een volledig huis waarvan de huurprijs meer dan 3.000 fr. per maand bedraagt, de huur van onbepaalde duur maar beëindigd worden tegen het einde van het huurjaar met een opzegging die minstens drie maanden vooraf gegeven is. De huur loopt dus van jaar tot jaar en kan maar tegen de verjaardatum van het ingaan van de huur opgezegd worden.

C.

BOEKBESPREKING

Arbeidsrecht, onder de wetenschappelijke leiding van Prof. Dr. R. Blanpain. — C.A.D., Brugge, Die Keure, 1971; losbladig.

Van het groot werk over het arbeidsrecht, samengesteld onder de leiding van Prof. Dr. Blanpain kwam thans een eerste deel van de pers, dat ons reeds volkomen toelaat te oordelen welke grote betekenis dit werk zal hebben in onze rechtsliteratuur wanneer het éénmaal volledig zal verschenen zijn. De bedoeling is het uitgeven van een uitgebreid werk waarin alle facetten van het arbeidsrecht grondig zullen onderzocht worden. Dit recht is nu reeds zo uitgebreid geworden dat één enkel auteur moeilijk in staat zou kunnen zijn nog heel de stof in al haar bijzonderheden te beheersen. Daarom werd er dan ook beslist dat het werk zou tot stand gebracht worden door een ploeg van de allerbeste specialisten die elk een onderdeel van het grote geheel voor zijn rekening zou nemen.

Volgens het schema dat gepubliceerd wordt in het begin van het boek zal het werk bestaan uit drie gedeelten: eerst een algemeen deel waarin de grote beginselen zullen behandeld worden die heel het arbeidsrecht beheersen en daarna twee afzonderlijke delen respectievelijk gewijd aan het individueel en aan het collectief arbeidsrecht.

De naam van hen die de verschillende kapitels zullen

bewerken geeft ons een keur van allerbeste juristen die allen reeds een naam verworven hebben op het gebied van hun specialiteit. Het zijn hoogleraren, ambtenaren, advocaten, leiders of raadgevers van werkgevers- of werknemersorganisaties, die allen, door hun dagelijkse activiteit uitstekende kenners zijn van het arbeidsrecht. Niet minder dan 37 van deze specialisten zullen aan dit verzamelwerk medewerken.

In het eerste deel dat thans verschenen is, in een uiterst verzorgde losbladige band, komen nog maar enkele hoofdstukken voor, die aangekondigd waren in de algemene inhoudstafel der trefwoorden.

Voor het algemeen deel zijn het de numers 1 en 6. In het eerste handelt Prof. Blanpain over tendensen en kenmerken van het Belgisch arbeidsrecht, terwijl het zeer uitgebreid hoofdstuk 6, dat bewerkt werd door de heer F. Danis, secretaris-generaal van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid het werkgelegenheidsbeleid behandelt.

Prof. Blanpain legt in de door hem geschreven bladzijden vooral de nadruk op het feit dat het arbeidsrecht uitgegroeid is tot een autonome rechtstak en dat het een eigenheid en oorspronkelijkheid bezit die het afscheiden zowel van het privaats- als van het publiek recht. De auteur beklemtoont dat het arbeidsrecht van toepassing is ook bij afwezigheid van overeenkomst en zelfs in geval van nietigheid van een overeenkomst. Het arbeidsrecht betreft niet alleen de individuele verhoudingen tussen werkgever en werknemer, maar ook de collectieve verhoudingen. Prof. Blanpain komt dan tot de definitie van het arbeidsrecht als «het geheel van rechtsregelen die betrekking hebben op de individuele en collectieve verhoudingen tussen privé-werkgevers en deze werknemers die hun arbeid in ondergeschikt verband presteren.»

Na dit inleidend hoofdstuk Komen we dadelijk tot de breed opgevatte en geleerde studie van de heer secretaris-generaal F. Denis over «Het werkgelegenheidsbeleid». Deze studie vormt een boek op zichzelf en wij kunnen er in deze beknopte bespreking slechts enkele woorden over zeggen. Al wat van verre of van dichtbij iets te maken heeft met het beleid tot het scheppen van werkgelegenheid wordt hier uitvoerig behandeld en het zal voor velen wel een verrassing zijn vast te stellen hoe uitgebreid de maatregelen zijn die genomen werden om de werkgelegenheid te bevorderen.

De auteur brengt eerst in herinnering dat de wetgeving op de internationale organisaties verschillende punten bevat die de bevordering van de werkgelegenheid op heel het gebied van de Europese economische gemeenschap nastreven. Hij wijdt dan uit over de instrumenten van het werkgelegenheidsbeleid namelijk het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, de rijksdienst voor arbeidsvoorziening en de coördinatie- en overlegorganen. Op het economisch vlak worden verschillende actiemiddelen aangewend die hun invloed doen gelden op het werkgelegenheidsbeleid namelijk de economische programmatie, de planning en economische decentralisatie (wet van 15 juli 1970), de economische expansie (wet van 17 juli 1959) en de wet van 30 december 1970 betreffende deze expansie. In deze wetten is een hele gamma voorzien van tegemoetkomingen, rentevergoedingen, staatswaarborgen en -toelagen, fiscale voordelen en er werd een hele regionale infrastructuur in het leven geroepen voor het onthaal van industriële, ambachtelijke en dienstenondernemingen. Na een afdeling gewijd te hebben aan het fonds voor economische expansie en regionale reconversie gaat schrijver na welke resultaten bereikt werden door de toepassing van de economische expansiewetten, aan de hand van de jongste statistieken.

De kennis van de arbeidsmarkt met de statistieken betreffende het aanbod en de vraag naar arbeidskrachten leidt tot de studie der vooruitzichten die men kan hebben betreffende deze arbeidsmarkt, zowel kwantitatief als kwalitatief.

Hierna wordt onderzocht welke actiemiddelen in het werk worden gesteld inzake arbeidsmarktpolitiek, namelijk beroepsvoorlichting en arbeidsbemiddeling, waarbij de aandacht gevestigd wordt op het bevorderen der professionele mobiliteit door beroepsopleiding en onderwijs en het bevorderen der geografische mobiliteit, waarbij bijzonder wordt uitgewijd over de jonge werknemers, de moeilijk te plaatsen werklozen en de werknemers tewerkgesteld in de steenkoolmijnen. De toestand van de personen die teruggekeerd zijn uit Afrika wordt niet uit het oog verloren. Naast de werkloosheidsuitkering worden de vervangings- of aanvullingsinkomsten onder het oog genomen zoals de vergoedingen toegekend bij het sluiten van ondernemingen en deze ten voordele van werknemers getroffen door de overschakeling van hun onderneming. De hulp aan de ondernemingen zelf en de anticonjuncturele maatregelen worden statistisch nagegaan.

Onder de andere actiemiddelen begrijpt de auteur het bevorderen van de menselijke ontplooiing der werknemers, namelijk door de toekenning van een vergoeding van sociale promotie, de activiteit van de organen voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen en de arbeidsgeneeskundige diensten, waarbij dan nog een heel programma voor de verwezenlijkingen van de eerstvolgende jaren wordt uitgestippeld.

In een laatste hoofdstuk vat de schrijver de reeds medegedeelde gegevens samen met beschouwingen aangaande de toekomstmogelijkheden betreffende het werkgelegenheidsbeleid.

De studie van de heer Denis is uiterst volledig, klaar en bevattelijk en licht ons terdege in over de uitgebreide reeks problemen die zich voordoen in de strijd tegen de werkloosheid en in het verwezenlijken van een beleid dat op de best mogelijke wijze regelmatige arbeid aan het grootst mogelijke aantal werknemers zou kunnen bezorgen.

Op deze eerste verhandeling volgt een studie van een dertigtal bladzijden van de hand van de heer C. Quisthoudt over de schorsing van de uitvoering der arbeidsovereenkomst voor werklieden en bedienden. Na de klemtoon gelegd te hebben op het dwingend karakter der toepasselijke wetsbeschikkingen, worden de verschillende facetten van deze maatregelen onderzocht en zo worden dan achtereenvolgens besproken het gewaarborgd dagloon, de schorsing bij faling, bij technische stoornis, bij ziekte of ongeval, bij moederschap, beroepsziekten, slecht weder, legerdienst en staking. Op elk van deze gebieden worden de vele wettelijke bepalingen gecommenteerd en geïnterpreteerd met verwijzing naar alle uitvoeringsmaatregelen die hierop betrekking hebben.

De heer P. Breyne heeft een meer beperkt onderwerp voor zijn bijdrage gekozen: «Het aandeel van de werkgever in de prijs van de spoorwegabonnementen van werklieden en bedienden bij toepassing der wet van 27 juli 1962».

Over de sluiting van de onderneming schreef de heer F. Van de Velde, substituut-procureur des Konings te Antwerpen, een omstandige verhandeling waarin hij een commentaar geeft over de wet van 28 juni 1966, waardoor een forfaitaire vergoeding wordt toegestaan aan de werknemers die getroffen worden door de sluiting van een onderneming. Ook de wet van 30 juni 1967 betreffende het fonds tot vergoeding waardoor een vaste waarborg verstrekt wordt aan de ontslagen werknemers bij de sluiting van een onderneming vormt het voorwerp van een grondige bespreking met zakelijke verwijzingen naar de voorbereidende parlementaire handelingen. Het boek eindigt met de studie van de speciale stelsels, namelijk bij de sluiting van een onderneming die ressorteert onder de Hoge Autoriteit van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.

Tot slot komen in het thans verschenen deel nog twee tractaten voor van de hand van Prof. Blanpain zelf, namelijk over de syndicale vrijheid en over de collectieve arbeids-

overeenkomst. De geschriften die Prof. Blanpain daarover reeds gepubliceerd heeft zijn in brede kring bekend. Voor dit verzamelwerk heeft hij er een uitstekende synthese van gemaakt en duidelijk uiteengezet hoe de syndicale vrijheid veroverd werd en wat zij thans te betekenen heeft. Wat de collectieve arbeidsovereenkomsten betreft, ontleedt de schrijver de wet van 5 december 1968 waardoor aan deze overeenkomsten een volwaardig statuut wordt gegeven, onderzoekt hij de inhoud en de werking ervan en eindigt met een studie van de algemeen verbindende verklaring.

Wat tot nog toe verschenen is, is slechts een beperkt gedeelte van het grote werk dat werd aangekondigd, doch wanneer het vervolg dezelfde lijn volgt als hetgeen tot nu toe gepubliceerd werd, zal het verzamelwerk over het arbeidsrecht niet enkel het meest uitgebreide, doch ook het degelijkste werk zijn dat tot nog toe over deze tak van het recht verscheen.

Prof. Blanpain dient voorzeker geluk gewent met zijn initiatief en wij kunnen slechts verhoppen dat hij zijn medewerkers zodanig zal weten aan te sporen, dat het volledig werk binnen korte tijd zal verschenen zijn.

Het arbeidsrecht is voorzeker een stof die zeer vlug verandert; doch daar dit boek losbladig verschijnt zal het steeds kunnen aangevuld worden en aldus een blijvend karakter bezitten.

René Victor.

EUROPEES RECHT

**Weekoverzicht van het Hof van Justitie
van de Europese Gemeenschappen.**
(week 15-19 november 1971)
No 25/71

43/71 — Administratieve belasting op bevroren varkenvlees

De Italiaanse douane onderwerpt de import van bevroren of gekoeld varkensvlees aan rechten voor administratieve diensten en statistiekrechten.

Is hier sprake van volgens het E.E.G.-Verdrag en de gemeenschapsverordeningen verboden heffingen van gelijke werking als invoerrechten? Een Italiaanse importeur meende van wel en verzocht de rechtbank in Turijn om een dwangbevel tegen het Italiaanse Ministerie van Financiën tot terugbetaling van de ingevorderde bedragen.

De president van deze rechtbank wendde zich daarop tot het Hof van Justitie met het verzoek om bij wege van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over de vraag of rechten voor administratieve diensten en statistiekrechten heffingen van gelijke werking als invoerrechten zijn, en voorts of de gemeenschapsbepalingen waarbij invoerrechten en heffingen van gelijke werking worden verboden,

rechtstreeks toepasselijk zijn en voor de justitiabelen rechten doen ontstaan, die de nationale rechter dient te handhaven.

7/71 — Euratom. - Eerste geschil tussen een Lid-Staat en de Commissie.

Ingevolge het Euratom-Verdrag zijn de Lid-Staten verplicht aan het Voorzieningsagentschap van Euratom alle nodige inlichtingen te verstrekken voor de uitoefening van zijn optierecht en zijn uitsluitend recht om leveringscontracten te sluiten. Eveneens dienen zij de vrije uitoefening van de functies van het Agentschap op hun grondgebied te waarborgen en moeten zij de Commissie jaarlijks rapport uitbrengen over de ontwikkeling van de opsporing en winning van delfstoffen, over de vermoedelijke reserves en over de op hun grondgebied verrichte of voorgenomen investeringen in de mijnbouw.

Deze regeling kan na zeven jaar op initiatief van een Lid-Staat of van de Commissie worden gewijzigd. Deze periode van zeven jaar liep af op 31 december 1964. Met het oog hierop had de Commissie op 28 november 1964 een wijzigingsvoorstel aan de Raad voorgelegd. Bij dezelfde gelegenheid had de vertegenwoordiger van Frankrijk aan de Raad verzocht vóór eind 1965 een beslissing te nemen, omdat anders een toestand van ernstige rechts-onzekerheid zou ontstaan. Op genoemde datum is er echter niets gewijzigd.

In 1969 vernam de Commissie dat het Franse Commissariaat voor Atoomenergie buiten het communautaire Voorzieningsagentschap om rechtstreeks verschillende contracten had gesloten voor de invoer van verrijkt uranium en van plutonium uit Canada en Italië en voor de levering van verrijkt uranium aan het Italiaanse Comité voor Kernenergie.

De Commissie gaf de Franse autoriteiten nogmaals haar standpunt te kennen dat de voorzieningsbepalingen van het Euratom-Verdrag nog steeds van kracht waren.

Bij een nieuwe invoer van splijtstoffen uit Groot-Brittannië richtte het Agentschap een vermaning tot de Franse regering die de Commissie daarop mededeelde dat de communautaire voorzieningsbepalingen haars inziens waren vervallen omdat de Raad deze niet had bevestigd noch gewijzigd. Bijgevolg meende de Franse regering dat zij rechtstreeks voorzieningstransacties mocht afsluiten. De Commissie wendde zich daarop tot het Hof met het verzoek vast te stellen dat de Franse Republiek de ingevolge het Euratom-Verdrag op haar rustende verplichtingen niet was nagekomen. Volgens de Franse regering was de Raad in gebreke gebleven waardoor de voorzieningsbepalingen waren vervallen. Frankrijk kon deze bepalingen dus niet schenden.

Advocaat-generaal Roemer concludeerde dat de Franse Republiek de krachtens het Euratom-Verdrag op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen.

De zaak is in beraad genomen.

INGZONDEN

Een of twee achtermistlichten?

De laatste wijziging aan het algemeen Reglement op de politie van het wegverkeer laat, facultatief, het voeren van een enkelvoudig achtermistlicht toe (Koninklijk Besluit van 13 oktober 1971, art. 22 à 25 dat de artikels 75 à 78 van het reglement wijzigt en aanvult).

Sindsdien wordt wel eens beweerd dat het verboden is meer dan één dergelijk licht te voeren.

Het komt ons voor dat dit een verkeerde interpretatie van gezegde nieuwe teksten is. Het enkelvoudig rood achtermistlicht wordt nu als uitzondering op de algemene regels van het verkeersreglement facultatief toegelaten. Als gebruik van die uitzondering gemaakt wordt moet de installatie voldoen aan de speciale voorwaarden die daartoe gesteld worden. De algemene regels werden echter niet

door deze uitzondering afgeschaft.. Ze mogen nog steeds toegepast worden.

De vergissing komt waarschijnlijk voort uit een te vlugge lektuur van het nieuwe besluit. Het houdt nl. ook de volgende aanvulling van het reglement in : « voor het signaleren en verlichten evenals voor het aanduiden van een verandering in richting en in snelheid, is het verboden de voertuigen te voorzien van andere lichten of reflectoren dan die welke in dit reglement voor deze voertuigen voorgeschreven of voorzien zijn (nieuw nr. 12 van artikel 76 van het reglement ingevoerd door artikel 23-4° van het nieuwe K.B.)

Daaruit wordt blijkbaar te vlug besloten dat het enig toegelaten achtermistlicht het enkelvoudige is dat hetzelfde besluit als facultatieve uitzondering toelaat.

Het probleem.

Als algemene regel schrijft het reglement voor dat de twee rode achterlichten 's nachts, bij helder weder, van op ten minste 200 meter zichtbaar moeten zijn (art. 77-1°).

Het schrijft geen minimum zichtbaarheid van die lichten voor bij slechte zichtbaarheid (mist, sneeuw, hagel, zware regen enz.)

De ongevallen zijn alsdan veelal veroorzaakt doordat de voorganger niet zo tijdig gezien wordt als 's nachts bij helder weder. Het probleem dat zich ter voorkoming van die ongevallen stelt is te bekomen dat de rode achterlichten ook bij slechte zichtbaarheid van op voldoende afstand van achter het voertuig zichtbaar zijn. Dat kan op twee manieren nagestreefd worden, de minder goede facultatieve uitzondering die nu toegelaten wordt, en een betere, die een eenvoudige toepassing van de algemene regels is.

Het enkelvoudig achtermistlicht.

« De voertuigen mogen... een achtermistlicht voeren » (artikel 76 nr. 3 zoals nu gewijzigd door artikel 23 van het besproken K.B. van 13 oktober 1971).

De oude algemene regels, waarop dit licht een facultatieve uitzondering is, zijn :

1° « Motorvoertuigen moeten altijd 2 rode achterlichten voeren » (art. 76),

2° « Een voertuig mag... van achteren niet meer dan twee rode reflectoren voeren » (art. 75-3-0-),

3° « Twee gelijknamige lichten (terzake, twee rode achterlichten)... moeten dezelfde lichtsterkte hebben » (art. 4°),

4° « Zij moeten symmetrisch ten opzichte van het voertuig aangebracht zijn » (id.)

De uitzondering bestaat erin dat het enkelvormig achtermistlicht :

- 1) een derde rode reflector is,
- 2) waarvan het licht krachtiger is dan van de twee normale achterlichten, en
- 3) die niet symmetrisch aangebracht is nl. in de linker helft, tussen het midden en 15 cm. van het stoplicht.

Bij slechte zichtbaarheid wordt dit krachtiger rode licht vroeger gezien dan de twee normale rode achterlichten. Het komt dus eerst als een alleenstaand rood achterlicht te voorschijn. Dat laat verwarring toe met een fietser of motorrijder.

Zoals hoger reeds terloops gezegd, als gebruik gemaakt wordt van deze facultatieve uitzondering moet de installatie voldoen aan de specifieke daarvoor gestelde voorwaarden. Het aansteken van dit licht moet aan de bestuurder gesignaleerd worden door een oranje verklekerlicht, aangebracht op een in het oog vallende plaats. (nr. 8 van artikel 75 zoals heden gewijzigd). Dit licht moet op ten minste 15 cm. van het stoplicht staan enz.

Versterking bij slechte zichtbaarheid van de beide rode achterlichten.

Deze oplossing is een eenvoudige toepassing van de algemene regels van het reglement, inzonderheid van art. 75-3-b twee gelijknamige lichten (terzake, rode achterlichten) die dicht naast elkaar aangebracht zijn worden beschouwd als vormende één enkel licht (terzake, één rood achterlicht).

Dicht naast elk normaal rood achterlicht, aan elke zijde van het voertuig, wordt een krachtig dito aangebracht. Elk koppel, normaal plus krachtig, vormt aldus slechts één rood achterlicht. Aan elke zijde van het voertuig wordt het rode achterlicht bij slechte zichtbaarheid eenvoudig in gelijke mate versterkt zodat ze beide alsdan op afstand zichtbaar zijn, zoveel mogelijk zoals dat 's nachts bij helder weder verplichtend is, op ten minste 200 meter. Die oplossing van het probleem is beter omdat de twee krachtige lichten tegelijk gezien worden zodat geen verwarring mogelijk is met (motor) fietser.

Die oplossing voldoet aan al de algemene regels en is daarom reglementair :

- er zijn twee achterlichten,
- ze hebben dezelfde lichtsterkte,
- ze zijn symmetrisch aangebracht (art. 75-4 en 76)
- er zijn niet meer dan twee rode achterlichten vermits elk koppel aan elke zijde slechts één enkel licht vormt krachtens vermelde algemene regel.

Het nieuwe voorschrift volgens hetwelk de voertuigen geen andere lichten of reflectoren mogen dragen « dan die welke in het reglement voorgeschreven of voorzien zijn » verbiedt dit koppel niet, integendeel. Het reglement voorziet het immers in zijn artikel 75-3-b.

Het voor het enkelvoudig mist-achterlicht voorgeschreven oranje verklekerlicht is niet vereist.

Om aan de algemene regels te voldoen : is het niet verplichtend ook van voren mistlichten te voeren. De rode normale achterlichten mogen versterkt worden met of zonder mistlichten vooraan.

Indien mistlichten van voren aangebracht zijn kunnen de versterkingen van achter aangesloten worden op dezelfde schakelaar zodat de mistlichten van voren en van achter tegelijk aangestoken en gedoofd worden.

De beide reflectoren moeten rood zijn (= gelijknamig). Er moet natuurlijker wijze naar gestreefd worden dat het rood van de versterking zoveel mogelijk dit van elk normaal rood achterlicht benadert. Het is echter niet vereist dat het juist hetzelfde rood weze om aan het reglement te voldoen. De gelijkheid van kleur moet immers niet bestaan tussen elk normaal rood licht en zijn versterking, maar tussen elk koppel in zijn geheel aan de twee zijden van het voertuig.

Het enige dat de versterking van achteren niet mag doen is verblinden 's nachts bij helder weder (art. 77-1).

Slotbeschouwing.

De vraag mag gesteld worden of het moreel is te verplichten van achteren zichtbaar te zijn bij helder weder 's nachts van op ten minste 200 meter en toe te laten niet zichtbaar te zijn bij slechte zichtbaarheid, wanneer de feiten bewijzen dat dit gebrek een hoofdoorzaak is van de zware en veelvuldige ongevallen die alsdan voorvallen.

Zou het niet moreel zijn eenieder te verplichten de twee normale rode achterlichten bij slechte zichtbaarheid te versterken zodat ze ook dan beide zichtbaar zijn van op een veilige afstand ? In afwachting van de uitvaardiging van die verplichting lijkt het voor de veiligheid van eenieder beter, vrijwillig deze versterking van de twee normale rode

achterlichten aan te brengen overeenkomstig de algemene regels dan gebruik te maken van de nu facultatief toegestane uitzondering van het enkelvoudig krachtig mistachterlicht.

J.G.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht, jaargang 1971 - nr. 5.

Coenen Omer, De intercommunale vereniging na de wet van 26 juli 1971 houdende organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten. — Probst Georges, De Duitse Wehrbeauftragte. — Sommereyns Raymond, Unesco na 25 jaar: een gewijzigd actiebeeld. — J. Suetens, De afdeling wetgeving van de Raad van State en de Grondwet. — F. Morissens, Statuut van het Rijkspersoneel. — Officieren en agenten van het jeugdpolitiestatuut. — F. Beirnaert, Gemeentewezen. — F. Debaedts, Arresten en adviezen van de Raad van State. — Boekbespreking.

Tijdschrift voor Sociaal Recht, jaargang 1971 - nr. 4.

Claes A. en Van de Put R., Profiel van rechtstraak. — Handarbeiders/Bedienden I, II en III. — Rechtspraak. — Korte inhouden. — Boekbespreking.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jaargang 1971 - nr. 8-9.

Vreemdelingenpolitie. — Belastingen. — Benoemingen. — Hinderlijke bedrijven. — Landpacht. — Onderwijzend personeel. — Openbare Onderstand. — Polders. — Politie. — Stedebouw.

Oriëntatie, jaargang 1971 - nr. 9.

A. Trine, Ten geleide. — Ch. Hanin, Sociaal Statuut en Sociale Programmatie ten gunste van de zelfstandigen. — Ir. R. Nuyts, De als gevaarlijk, ongezond of hinderlijk ingediende inrichtingen. — J. De Keersmaecker, De arbeidswet. — R. De Paepe, Regularisatiebijdragen in de pensioenregeling voor werknemers. — Flitsen, problemen van sociale actualiteit. — Boekbespreking. — Allerlei.

Nederlands Juristenblad, jaargang 1971 - nr. 44.

Mr. J. van Schellen, Paul Scholten en de functionele rechtsleer. — Mr. P.H. van den Brandhof, De rechter als gemeenplaats. — Dr. mr. H.F.W. Luiking, Stichting Rechtswetenschappelijke Samenwerking Nederland-Indonesië. —

Mr. A.D. van Leeuwen, Oorlogsmisdrijven en het beroep op ambtelijk bevel. — Mr. A. Korthals Altes, Eedsaflegging curator.

Journal des Tribunaux, jaargang 1971 - nr. 4763.

Jean-Jacques Stryckmans, L'arrêté royal du 2 juin 1971 créant une administration de l'information criminelle. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

nr. 4764

Edmond Poitevin et Guy Hiernaux, Divorce et séparation de corps (1969-octobre 1971). — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Revue de droit intellectuel l'ingénieur-conseil, jaargang 1971 - nr. 7-9.

Philippe Dr. Lebrun, Brevets, marques de fabrique et de commerce, licences de fabrication, droits d'auteur, know-how et services intellectuels en général: situation de l'assujetti étranger vis-à-vis de la T.V.A. belge. — Conventions internationales. — Législation des communautés européennes. — Législation française. — Législation belge: Prééminence de la norme internationale. — Bibliographie.

Recueil Dalloz Sirey, jaargang 1971 - nr. 41.

Monique Contamine-Raynaud, De l'existence du droit moral des artistes mariés sous le régime de la communauté. — Jurisprudence. — Législation.

Revue française de science politique, jaargang 1971 - nr. 5

Philippe Bénétou, La génération de 1912-1914: image, mythe et réalité? — Jacqueline Freyssinet, La nouvelle génération étudiante à Grenoble. Essai de typologie. — Alain Rouquié, Révolutions militaires et indépendance nationale en Amérique latine (1968-1971). — Marie-Claude Smouts, Le secrétaire général des Nations Unies: problématique d'une nomination. — Notes bibliographiques. — Informations bibliographiques. — Résumés des articles.

Archiv des Öffentlichen Rechts, jaargang, 1971 - nr. 2.

Dr. Dieter Blütenwitz, Typische Konflikte zwischen Verwaltungsträgern und ihre Regelung im deutschen Verwaltungsrecht. — Dr. Hartmut Daurer, Das Verbot politischer Parteien. — Dr. Martin Bullinger, Ungeschriebene Kompetenzen im Bundesstaat. — Glückwünsche. — Literatur. — Anzeigen.